

BİR UYGULAMA MODELİ OLARAK AVUSTRALYA'DAKİ OKULLARDA DEĞERLER EĞİTİMİ VALUES EDUCATION IN AUSTRALIAN SCHOOLS AS A MODEL CASE

Mahmut ZENGİN*

Öz

Değerlerin öğretilmesi ilgili tüm paydaşların önemli bir görevi olmasına rağmen günümüzde okulların bu konuda yeni sorumluluklar üstlenmesi beklenmektedir. Bu sorumluluğun bir yansıması olarak değerler eğitimi ile ilgili dünyada farklı isimler altında çeşitli programlar uygulanmaktadır. Avustralya'da okul eğitiminin temel bir parçası olarak dizayn edilen değerler eğitimi, devlet destekli bir girişim ve uygulama olarak dikkat çekmektedir. Avustralya'da değerler eğitimi kapsamında yürütülen çalışmalar 2002 yılından itibaren ciddi bir ivme kazanmış ve okul sistemi içinde uygulamaya yönelik bir dizi adım atılmıştır. Bu araştırma, Avustralya Hükümeti tarafından kapsamlı ve proje tabanlı çalışmalar ve okul eğitiminin temel bir bileşeni olarak dizayn edilen değerler eğitimi uygulamalarını betimlemeyi amaçlamaktadır. Avustralya'da gerçekleştirilen planlı ve sistematik değerler eğitimi uygulamalarından elde edilen deneyimlerin incelenmesinin bu konudaki benzer girişimlere katkı sağlayacağı düşünülmektedir. Araştırma kapsamında Avustralya'daki okullarda değerler eğitimi ile ilgili gerçekleştirilen "Değerler Eğitimi Araştırması", "Avustralya Okullarında Değerler Eğitimi İçin Ulusal Çerçeve", "Değerler Eğitiminde İyi Uygulama Okulları Projesi Birinci ve İkinci Aşama", "Eylem Okullarında Değerler Projesi" gibi bazı uygulamalar tanıtılmakta, ayrıca bu çalışmaların önemli çıktıları hakkında bilgi verilmektedir.

Anahtar Kelimeler: Değerler, Değerler Eğitimi, Karakter Eğitimi.

Abstract

Although teaching values is an important duty of all concerned stakeholders, it is expected from schools to take new responsibilities in this respect. As a reflection of this responsibility, it has been implemented various programs with different names associated with values education in the world. Values education, designed as an essential part of school education in Australia, draws attention as a state funded initiative and implementation. The projects, which conducted within the scope of values education in Australia, have gained significant momentum from 2002 and have begun a series of steps within school system. This study aims to describe implementations of values education which designed by Australian Government in the shape of comprehensive and project based works and as an essential component of schooling. It is thought that the analysis of experiences obtained from planned and systematic values education implementations in Australia can contribute to similar initiatives on this subject. Within the scope of the study some implementations associated with values education in Australian schools are being introduced like "Values Education Study", "National Framework for Values Education in Australian Schools", "Values Education Good Practice Schools Project-Stage I-II", "The Values in Action Schools Project", also being informed about significant outputs of these projects.

Keywords: Values, Values Education, Character Education.

1. Giriş

Modern eğitim paradigması içerisinde okul eğitiminin öğrencilerde sadece akademik başarıyı sağlaması, özellikle ahlak ve değerlerin kazandırılması süreçlerinde tarafsız kalması gerektiğine yönelik düşünce son dönemlerde eksik bir değerlendirme olarak ele alınmaktadır. Bunun bir yansıması olarak okullara, bu kapsamda okul yöneticilerine, öğretmenlere, velilere, okul çalışanlarına ve okulun bulunduğu sosyal topluluk gibi temel paydaşlara önemli bir sorumluluk yüklendiği görülmektedir. Bu sorumluluk genel olarak öğrencilerin kişisel ve toplumsal değerleri tanmasına, bu konuda anlayış geliştirmelerine ve manevi açıdan desteklenmesine yönelik girişimleri kapsamaktadır. Artık okulların sadece akademik açıdan başarılı bireyler yetiştirmesi değil, aynı zamanda değerler açısından iyi insanlar yetiştirmesi gerektiğine vurgu yapılmaktadır. Bu paradigma değişiminin bir neticesi olarak okul sistemi içerisinde değerlerin öğretilmesine yönelik dünya ölçeğinde bazı girişimler ve uygulamaların varlığı göze çarpmaktadır.

Ahlak ve değerlerin öğretilmesi, ilgili tüm paydaşların bir görevi olarak görülmeyle birlikte günümüzde yaşanan gelişmelerin okulun değerler eğitimi sorumluluğunu arttırdığı genel kabul görmektedir. Bu sorumluluğun bir gereği olarak değerlerin öğretilip öğretilmemesinden çok hangi değerlerin, hangi yaklaşımlarla öğretilbileceği üzerinde çalışmalar ağırlık kazanmıştır (Zengin, 2015).

Değerler eğitimi, dünyanın farklı ülkelerinde karakter eğitimi, ahlak eğitimi veya etik eğitimi olarak da anılmaktadır. Herbirinin kendisine özgü farklı anlamları ve vurguları olsa da değerler eğitimi meşru gören, tüm paydaşların oynayacağı role işaret eden, kişisel ve sosyal değerlerin anlaşılmasına katkı sağlayan

* Yrd. Doç. Dr., Sakarya Üniversitesi İlahiyat Fakültesi İlköğretim Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi Eğitimi Bölümü. zengin@sakarya.edu.tr

boyutların ortak noktalar olduğu anlaşılmaktadır. Eğitimin etkileri üzerine yapılan uluslararası çeşitli çalışmalar, değerlerin sadece ailenin ve dini yapıların koruması altında olduğu, dolayısıyla okulların değerler konusunda nötr kalması gerektiğine dair önceki anlayışların eksikliğine vurgu yapmaktadırlar (Lovat ve Toomey, 2009; Lovat, 2006).

Müstakil bir program olarak veya mevcut öğretim programlarına entegre bir yaklaşımla kamu okullarında değerlerin öğretilmesine yönelik girişimlere okul sistemi içinden ve dışından çeşitli eleştiriler ve itirazlar da yapılmış ve mesele çeşitli boyutları ile sorgulanmıştır. Bu eleştirilerden birisi, yukarıda da işaret edildiği üzere okul eğitiminin esas itibarıyla değer bağımsız bir şekilde dizayn edilmesi gerektiği anlayışına dayanmaktadır. Bir diğer eleştiri ise, yaygın bir şekilde subjektif bir alan olarak görülen değerler ve öğretimi konusunda okulların bu süreci yönetebilme kapasitesine yönelik şüphe ile ilgilidir (Lovat ve Toomey, 2009; Lovat, 2006). Bütün bu itiraz ve eleştirilere rağmen okul topluluğunu oluşturan tüm paydaşların kendi toplumsal gerçeklikleri doğrultusunda ortak bir zeminde hareket ederek bu tür çalışmalarını hayata geçirdikleri görülmektedir.

Okullara değerler eğitimi kapsamında yüklenen misyon doğrultusunda Avustralya okul sistemi içerisinde devlet destekli bir girişim ve uygulama olarak değerler eğitimi çalışmaları dikkat çekmektedir. Avustralya okullarındaki değerler eğitiminin inceleme konusu yapılması, ülkenin bu konuda önemli kararlar alması, ulusal bir değerler eğitimi çerçevesi hazırlanması, bu kapsamda yapılacak çalışmalara bütçe ayırması ve sistematik bir yaklaşımla değerler eğitimine yönelik uygulamalar ve izlemeler yapmasından kaynaklanmaktadır.

Bu çalışmada, Avustralya hükümetinin, okul politikalarının ve sınıf uygulamalarının tüm alanlarında değerler eğitimine yönelik doğrudan, bilinçli, sistematik ve etkili yaklaşımlar geliştirilmesi konusunda okulları teşvik etmek ve desteklemek amacıyla fon sağladığı ve uygulamaya geçirdiği değerler eğitimi çalışmaları ele alınmaktadır. Bu kapsamda 2002 yılından itibaren Avustralya hükümetinin güçlü desteği ve üç temel aşama halinde gerçekleştirilen değerler eğitimi çalışmalarının temel boyutlarının ve süreçlerinin betimlenmesi amaçlanmaktadır. Bu çalışma kapsamında Avustralya okullarındaki değerler eğitimi projeleri ve uygulamalarına yönelik bilgiler, resmi belgeler, dökümanlar ve raporlar dikkate alınarak verilmiştir.

2. Avustralya'nın Devlet Yapısı ve Eğitim Sistemi

Avustralya, İngiltere Parlamentosunun altı Avustralya kolonisinin Avustralya Federal Devletinin bir parçası olarak kendilerini yönetmelerine izin veren kanunu onaylamasından sonra 1 Haziran 1901 tarihinde bağımsız olan ve anayasal monarşi ile yönetilen bir ülkedir. Anayasal bir ülke olması yazılı bir anayasa ile kurulmuş olmasından, monarşi ise devlet başkanının İngiliz kraliçesi olmasından kaynaklanmaktadır. Avustralya devleti tarihinde en önemli belge, Avustralya anayasası kabul edilmektedir. Avustralya federal devlet anayasası altı Avustralya kolonisinin temsilcileri tarafından 1890'larda yazılmış ve her bir kolonide referandumla kabul edilmiştir. Anayasaya göre İngiltere kraliçesi aynı zamanda Avustralya kraliçesidir. Ülkenin uzak olmasından dolayı kendi yetkilerini kullanmak üzere atadığı bir genel vali bulunmaktadır.

Avustralya, federal devlet sistemine göre yönetilmektedir. Bu sisteme göre güç, federal hükümet ile altı koloni hükümeti arasında paylaşılmıştır. Koloni hükümetleri anayasada "eyaletler (states)" olarak isimlendirilmiştir. New South Wales, Queensland, South Australia, Tasmania, Victoria and Western Australia olmak üzere altı eyaletten oluşan Avustralya'da her bir eyaletin kendi anayasası bulunmakta ve federal hükümet gibi her eyalet hükümeti yasama, yürütme ve yargı erklerinden oluşmaktadır. Eyalet sınırları dışında ayrıca 10 Avustralya bölgesi bulunmaktadır. Avustralya Capital Bölgesi (ACT) ve Northern Bölgesi olmak üzere iki anakara bölgesi, Norfolk adası ise açık deniz bölgesidir. Bu bölgelere federal hükümet tarafından sınırlı bir özerklik hakkı verilmiştir. Bu bölgelerde, hükümet konuları yerel olarak seçilmiş parlamento tarafından yürütülmektedir. Bunların dışındaki diğer yedi bölge ise federal devlet yasası ve genellikle Avustralya hükümeti tarafından atanan yönetici tarafından yönetilmektedir. Bu bölgeler ise Ashmore ve Cartier adaları, Avustralya Antartik bölgesi, Christmas Adası, Cocos (Keeling) adaları, Coral Sea adaları, Jervis Bay bölgesi, Heard adası ve McDonald adaları'ndan oluşmaktadır (Australian Government, 2016).

30 Eylül 2015 tarihi itibarıyla 23.860.100 kişilik nüfusa sahip olan Avustralya'da okul öncesi, ilk ve orta dereceli devlet ve özel okullardaki öğrenci sayısı 3.750.973'tür. Avustralya'daki toplam 9.404 okulun 6.639'u devlet, 2.765'i özel okullardan oluşmaktadır. Bu okullarda 301.572 öğretmen görev yapmaktadır (Australian Bureau of Statistics [ABS], 2016). Avustralya eğitim sisteminde devlet okulları ve özel okullar olmak üzere ikili bir sistem işlemektedir. Her bir Avustralya eyaleti ve bölgesi, kendi eğitim sistemini yönetmektedir. Bununla birlikte eyalet ve bölgelerin eğitim sistemleri arasında küçük farklılıklar bulunmaktadır. Özel okulların çoğusu dini gruplar tarafından yönetilmektedir. Ancak bunların dışında

Montessori ve Steiner okulları gibi belli bir eğitim felsefesini uygulayan ve dini bir bağlantısı olmayan özel okullar da bulunmaktadır (Ling, Burman ve Cooper, 2005: 35).

Avustralya Federal Hükümeti, okul eğitimi ve ulusal eğitim yatırımları konusunda lider bir rol oynamaktadır. Eyalet ve bölgeler, Avustralya'daki okul eğitimini ilgili eğitim otoriteleri ve okullarla birlikte yürütmekle sorumludurlar. 2008 yılında tüm eyalet eğitim bakanlarının ulusal eğitim hedeflerini geliştirmek için bir araya geldiği toplantı sonrasında yayınlanan "*Melbourne Bildirgesi*"nde Avustralya okul eğitiminin, eşitlik ve üstün başarıyı geliştirmek, tüm genç Avustralyalıların, başarılı öğrenenler, kendine güvenen ve yaratıcı bireyler, aktif ve donanımlı vatandaşlar olmaları hedeflerine vurgu yapılmıştır (Department of Education and Training [DET], 2016).

3. Değerler Eğitiminin Başlangıç Süreci

Avustralya'da değerler eğitimi kapsamında yürütülen projeler 2002 yılından itibaren ciddi bir ivme kazanmış ve uygulamaya yönelik adımlar atılmış olmakla birlikte, bu düşüncenin temelleri daha öncesine dayanmaktadır. Bu kapsamda özellikle 22-23 Nisan 1999 tarihinde Adelaide şehrinde eyalet, bölge ve federal hükümet eğitim bakanlarının katılımı ile gerçekleştirilen "*10. Eğitim, İstihdam, Talim ve Gençlik İşleri Bakanlık Meclisi (Ministerial Council on Education, Employment, Training and Youth Affairs [MCEETYA])*" toplantısında alınan kararlar etkili olmuştur. Toplantı sonrasında tüm Avustralya eğitim bakanları tarafından kabul edilen "*21. Yüzyılda Okul Eğitimi İçin Ulusal Hedefler Üzerine Adelaide Bildirgesi*"nde öğrencilerin ahlaki gelişimlerine katkı konusunda okul eğitiminin rolüne doğrudan atıfta bulunulmakta ve şu hususlar dile getirilmektedir (MCEETYA, 1999):

"Avustralya'nın geleceği; eğitilmiş, adil ve açık bir toplumda üretken ve tatmin edici bir hayat için her bir vatandaşın gerekli bilgi, anlayış, beceri ve değerlere sahip olmasına bağlıdır. Yüksek kalitede bir okul eğitimi, bu vizyonu gerçekleştirmek için merkezi öneme sahiptir".

"Okul eğitimi, genç Avustralyalıların entelektüel, fiziksel, sosyal, ahlaki, manevi ve estetik gelişimleri için bir temel sağlar. Okul eğitimi, destekleyici ve koruyucu bir çevre oluşturmak suretiyle öğrencilerin kendi özsaygılarını geliştirmelerine, öğrenmeye istekli ve geleceğe umutla bakmalarına katkı sunar".

Adelaide Bildirgesi'nde belirlenen bazı hedefler, öğrencilerin bütüncül gelişimlerinde değerlerin öğrenilmesinin rolüne doğrudan vurgu yapmakta ve öğrencilerin okuldan mezun olduktan sonra değerler bağlamında şu özelliklere sahip olmaları beklenmektedir (MCEETYA, 1999):

"Öğrenciler, aile, toplum ve işgücü elemanları olarak potansiyel hayat rollerine temel oluşturacak kendine güven, iyimserlik, yüksek öz saygı ve kişisel mükemmeliyete adanmışlık özelliklerine sahip olmalıdırlar"

"Öğrenciler, sosyal adalet ve ahlaki konularda yargıda bulunma ve sorumluluk alma, kendi dünyalarını anlamlandırma, olayları nasıl ele alacaklarına yönelik düşünme, kendi yaşamları hakkında rasyonel ve bilinçli kararlar alma, kendi eylemlerinin sorumluluğunu kabul etme kapasitesine sahip olmalıdırlar".

Adelaide Bildirgesinde değerlerin öğretimine yönelik ortaya konulan bakış açısı, bazı eyalet ve bölge otoriteleri tarafından özel bir ilgi görmüştür. Örneğin; Batı Avustralya Eyaleti, tüm okul düzeylerinde değerlerin öğretimini geliştirmek için bir dizi girişim başlatmış ve belirlediği temel değerler setinin öğretilmesini tüm okullara zorunlu tutmuştur. New South Wales gibi diğer bazı eyaletler de benzer çalışmalar başlatmışlardır. Ayrıca birçok inanç tabanlı okul ve diğer bazı özel okullar da, değerler eğitimi kendi okul amaçları ve kültürleri için önemli görmüşlerdir. Adelaide Bildirgesinde belirlenen ulusal hedefler, her ne kadar öğrencilerin ahlaki gelişimlerini sağlamak üzere okul eğitiminde ortak bir amaç ortaya koymuş olsa da, hem devlet hem de özel okullardaki uygulamalarda belirgin birçok farklı yaklaşım gözlenmiştir. Bazı okullar daha planlı ve açık bir yaklaşım ortaya koyarken, diğer bazıları daha pasif ve örtük bir yaklaşım izlemiştir (Curriculum Corporation, 2008: 13).

Federal Hükümet 2002 yılında değerler eğitiminin ulusal hedefleri gerçekleştirmeye nasıl daha iyi katkı sağlayabileceğini gündemine almış, diğer eyalet ve bölge eğitim bakanlarının ortak desteği ile Avustralya okullarında değerler eğitiminin nasıl uygulanabileceğini çalışmak ve araştırmak üzere "*Değerler Eğitimi Araştırması (Values Education Study)*"nı resmen başlatmıştır. Değerler Eğitimi Araştırması'nın resmen başlatılması kararı, okul eğitiminin doğası ve onun değerler eğitimindeki rolü hakkında birçok temel prensibi de ortaya koymuştur. 2002 yılında Bakanlık Meclisinde alınan kararlar, Adelaide Bildirgesi'ndeki kararlarla benzerlik göstermekte; okul eğitiminin öğrencileri bir bütün olarak ele alarak onlarda belli akademik bilgi ve becerilerin gelişmesini sağlaması yanında karakter inşası işlevini de yerine getirmesi gerektiğine, değerlere dayalı eğitimle öğrencilerin ahlaki yargıda bulunma, bireysel ve sosyal sorumluluk sahibi olma özelliklerini kazandırmasına vurgu yapmaktadır. Ayrıca değerler eğitiminde ebeveynlerle işbirliği içinde çalışma ve bu konudaki beklentiler de dile getirilmiştir (Curriculum Corporation, 2003: 10).

4. Değerler Eğitimi Araştırması

Değerler eğitimi Araştırması, federal hükümet, eyalet ve bölge eğitim bakanlıkları tarafından okullar için müfredat geliştirme çalışmalarını kolaylaştırmak üzere kurulmuş olan "Curriculum Corporation" kuruluşu tarafından yürütülmüştür. Temmuz 2002'de başlayan araştırma kapsamında bu kuruluştan beklenen görev, değerler eğitiminde iyi uygulama projeleri geliştirmesi ve bunları hayata geçirmek üzere finanse edilecek seçilmiş bir grup okulla çalışmasıdır. Değerler Eğitimi Araştırması, okullar için gelişmiş bir değerler eğitimi hazırlanması ve bilinçli bir temel oluşturulması hedefi doğrultusunda tüm Avustralya okullarında değerler eğitimini güçlendirmek üzere bir çerçeve ve prensipler seti tavsiye etmeyi amaçlamıştır. Birbiriyle ilişkili üç bileşeni kapsayan nitel bir çalışma olarak şekillendirilen araştırma kapsamında; mevcut ulusal ve uluslararası değerler eğitimi araştırmalarının literatür incelemesinin yapılması, değerler eğitimi yaklaşımları geliştirmek, uygulamak ve döküman oluşturmak üzere finanse edilecek olan seçilmiş okullar (69 okul) ile eylem araştırması yapılması (okul başına 7.000 dolara kadar hibe, okul gruplarına ise 14.000 ile 21.000 dolar arasında hibe), Avustralya toplumunun okullarda öğretilmesini beklediği değerler konusunda ailelerin, öğrencilerin ve öğretmenlerin görüşlerini belirlemeye yönelik araştırma gerçekleştirilmesi amaçlanmıştır (Curriculum Corporation, 2003: 1)

Değerler Eğitimi Araştırması, Avustralya'daki devlet ve özel okullarda değerler eğitimi için iyi uygulama ve yaklaşımların geliştirilmesinde ilk adım olarak önemli bir katkı sağlamıştır. Bu çalışma, değerlere okul misyonu içinde yer verme, yerel, ulusal ve global düzeyde öğrenci sorumluluğunu geliştirme ve temel öğrenme alanları aracılığıyla değerleri tüm okul politikalarının bir parçası olarak görme şeklinde bir dizi uygulama örnekleri önermiştir (Department of Education, Science and Training [DEST], 2005: 2).

Değerler Eğitimi Araştırması, aileler, öğrenciler, öğretmenler gibi okul topluluğunu oluşturan tüm paydaşların, öğrencilerin entelektüel, fiziksel, sosyal, ahlaki ve ruhsal gelişimlerini zenginleştirecek, çağdaş sorunlarla yüzleşebilecek şekilde değerlere dayalı bir eğitimden faydalanmaları konusundaki istek ve iradelerini açık bir şekilde tespit etmiştir. Araştırmaya dahil olan okullardan alınan veriler doğrultusunda, değerlerin öğretilmesine yönelik kapasite ve istekliliğin arttığı, en azından okullarda bu kapsamda çeşitli çalışmaların yapılmasına yönelik ihtiyaç ve farkındalığın yükseldiği görülmüş, ayrıca değerlerin öğretilmesi konusunda aileler ve yerel topluluklar ile ortak hareket edilmesinin başarılı olmak için son derece önemli olduğu belirtilmiştir (DEST, 2005: 2).

Değerler Eğitimi Araştırması kapsamında ilgi ve şefkat, adil olmak, özgürlük, saygı, sorumluluk gibi bazı ortak değerler de belirlenmiştir. Bu değerlerin belirlenmesinde Adelaide Bildirgesi'nde belirtilen ulusal hedefler yanında araştırmaya katılan okul topluluklarına yönelik çalışmalardan faydalanılmıştır. Avustralya Hükümeti, ayrıca araştırma sonrasında değerler eğitiminin Avustralya okul sisteminin temel bir parçası olmasına yardımcı olması için dört yıllık bir süreç içinde uygulanacak bir dizi çalışma için 2004 yılında 29.7 milyon dolar bütçe ayırmıştır. Bu bütçenin sağlayacağı destekle dört yıllık bir süreci kapsayan değerler eğitimi girişimi (2004-2008) başlatılmıştır. Bu bütçe doğrultusunda Avustralya'daki her okulda okul değerler eğitimi ve uyuşturucu madde eğitimi forumları oluşturulması ve yürütülmesi, Avustralya okullarında değerler eğitimi için ulusal çerçeve doğrultusunda iyi uygulama yaklaşımları geliştirmek için okul grupları oluşturulması ve projeler yürütülmesi, değerler eğitimi ile ilgili bilgi ve dökümanların paylaşıldığı web sitesi çalışmasının sürdürülmesi, yıllık ulusal değerler eğitimi forumları gerçekleştirilmesi, değerler eğitimini geliştirmek için tüm okullara program ve değerlendirme kaynakları sunulması, öğretmen yetiştiren uzmanlar, müdürler, öğretmenler ve ailelerle ulusal işbirliği projeleri ve etkinliklerin yürütülmesi gibi çeşitli çalışmaların yapılması öngörülmüştür (DEST, 2005: 3).

Değerler Eğitimi Araştırması 2003 yılı Ağustos'unda tamamlanmış, araştırma raporunda yer alan tespitler ve öneriler doğrultusunda Avustralya okullarında değerler eğitimi için taslak çerçeve geliştirilmiştir. Avustralya eğitim çevrelerinde kapsamlı değerlendirmeler sonrasında taslak yeniden düzenlenerek 2005 yılında Bakanlık Meclisi'ne (MCEETYA) sunulmuştur. Hazırlanan taslak, Bakanlık Meclisi tarafından kabul edilmiş ve "Avustralya Okullarında Değerler Eğitimi İçin Ulusal Çerçeve" adıyla basılarak Temmuz 2005'te Avustralya'daki tüm okullara dağıtılmıştır. Ulusal çerçeve, Avustralya okullarında ileri düzeyde değerler eğitimi çalışmaları geliştirmek üzere bir vizyon ortaya koymak, Avustralya okul sistemi için ortak bir değerler seti oluşturmak, okul uygulamalarına bilgi sağlamak için bazı rehber ilkeler ve temel unsurları tanımlamak suretiyle geliştirilmiştir. Ulusal çerçevenin temel amacı ise, okulların değerler eğitimini okul eğitiminin temel bir parçası olarak görmelerini sağlayarak planlı ve sistematik bir yolla uygulamalarına yardımcı olmaktır. Ulusal çerçeve bu bağlamda bir temel ortaya koymuş ve daha sonraki çalışmalara rehberlik etmiştir (Curriculum Corporation, 2008: 14).

5. Avustralya Okullarında Değerler Eğitimi İçin Ulusal Çerçeve

Hazırlanan ulusal çerçevede, Avustralya'da değerler eğitimine yönelik o güne kadar gerçekleştirilen çalışmaların sürecine, gelişmiş bir değerler eğitimi için destekleyici bir vizyona, Avustralya okulları için

belirlenen ve ulusal hedeflere dayalı değerler setine, değerler eğitimi uygulamada okulları desteklemek için rehber ilkelere, değerler eğitimi uygulamada okullara kılavuzluk yapacak temel bileşenlere ve yaklaşımlara yer verilmiştir (DEST, 2005).

Ulusal Çerçevenin vizyonunda; tüm Avustralya okullarının planlı ve sistematik bir tarzda değerler eğitimi gerçekleştirmesi için şu hususları dikkate alması öngörülmüştür: Okul topluluğu ile işbirliği içinde okulun misyonunu/değerler sistemini açıkça belirtmek; yerel, ulusal ve global düzeyde öğrenci sorumluluğunu ve öğrencilerin sosyal becerilerini geliştirmek; değerleri, temel öğrenme alanları aracılığıyla öğretim programlarına ve okul politikalarına dahil etmek; okulların değerler eğitimi uygulamalarından elde edilen çıktıları değerlendirmek (DEST, 2005: 3).

Hazırlanan ulusal çerçeve kapsamında Avustralya okulları için dokuz değer belirlenmiştir. Bu değerlerin belirlenmesinde Avustralya okul topluluklarından alınan geri bildirimler ile "21. Yüzyılda Avustralya Okul Sistemi İçin Ulusal Hedefler" etkili olmuştur. Paylaşılan bu değerler, eşitlik, özgürlük ve hukukun üstünlüğünü içeren Avustralya'nın ortak demokratik yaşam biçiminin bir parçası olarak sunulmuştur. Okulların bu süreçte, aileler, öğretmenler, öğrenciler ve kendi yerel okul toplulukları ile işbirliği içinde değerler eğitiminde kendi yaklaşımlarını geliştirmeleri, bu yaklaşımların ulusal çerçeve ve kendi eyalet veya bölge politikaları ile uyumlu olması istenmiştir (DEST, 2005: 4). Ulusal çerçevede belirlenen dokuz değer ve onların kapsamına yönelik tanımlamalar da yapılmıştır. Bu çerçevede okullar için belirlenen dokuz değer ve açıklamaları şu şekildedir:

1. *İlgi ve Şefkat (Care and Compassion)*: Kendine ve diğerlerine karşı ilgi ve şefkat göstermek
2. *Elinden gelenin en iyisini yapmak/mükemmeliyetçilik (Doing Your Best)*: Bir şeyi uygun ve çok iyi bir şekilde sonuçlandırmayı istemek, gayret göstermek, mükemmeli aramak.
3. *Adil olmak (Fair Go)*: Adil bir toplumun oluşması için tüm insanlara adaletle davranılacak bir kamu yararını korumak ve sürdürmek
4. *Özgürlük (Freedom)*: Gereksiz müdahale veya kontrolden bağımsız olarak Avustralya vatandaşlarının tüm hakları ve ayrıcalıklarından yararlanmak, diğerlerinin haklarını savunmak
5. *Doğruluk ve Güvenilirlik (Honesty and Trustworthiness)*: Doğru ve samimi olmak, hakikati aramak
6. *Dürüstlük (Integrity)*: Ahlaki ilkeler ve etik davranışlara uygun hareket etmek, sözde ve özde tutarlı olmak
7. *Saygı (Respect)*: Diğerlerine karşı düşünceli ve ilgili davranmak, başkalarının düşüncelerine saygı duymak
8. *Sorumluluk (Responsibility)*: Kendi eylemelerinden sorumlu olmak; farklılıkları, yapıcı, şiddete başvurmadan ve barışçı yollarla çözmek; topluma ve sivil yaşama katkıda bulunmak; çevreye duyarlı olmak.
9. *Anlayış, Hoşgörü ve Katılım (Understanding, Tolerance and Inclusion)*: Başkalarının ve onların kültürlerinin farkında olmak, demokratik toplum içinde çeşitliliği kabul etmek, dahil olmak ve diğerlerini dahil etmek (DEST, 2005: 4).

6. Ulusal Çerçevede Belirtilen Kılavuz İlkeler

Ulusal çerçevede, 2003 yılında gerçekleştirilen Değerler Eğitimi Araştırması'ndan ve sonraki değerlendirmelerden elde edilen bilgiler doğrultusunda okullara değerler eğitimi uygulama süreçlerinde bazı kılavuz ilkeler önerilmiştir. Belirlenen bu ilkeler temelde, okulun değerlerden bağımsız veya değerler karşısında nötr olmadığı kabulüne ve okulların değerleri tanıtmaları, teşvik etmesi ve öğrencilere aktarması, eğitimin öğrencilere belirli becerileri kazandırması yanında aynı zamanda karakter inşasına da katkı sağlaması gerektiği düşüncesine dayandırılmıştır. Ulusal çerçevede etkili bir değerler eğitiminin gerçekleştirilmesi süreçlerinde dikkate alınması gereken kılavuz ilkelere şunlardan oluşmaktadır (DEST, 2005: 5):

1. Etkili değerler eğitimi, öğrencilerin ulusal çerçevede belirlenen dokuz değeri anlamaları ve uygulamaları için yardım eder.
2. Değerler eğitimi, Avustralya'nın demokratik yaşam biçimini destekleyen ve Avustralya okullarındaki çeşitliliğe değer veren okul sisteminin açık bir hedefidir.
3. Değerler eğitimi, okul topluluğunun değerlerini açık bir şekilde belirtir ve bunlara tutarlı bir şekilde okul uygulamalarında yer verir.
4. Etkili bir değerler eğitimi, öğrenciler, okul personeli, aileler ve okul topluluğu ile işbirliği içinde gerçekleşir.
5. Değerler eğitimi, öğrencilerin kendilerine, okullarına ve toplumlarına ait değerleri keşfetmeleri için cesaretlendirildiği güvenli ve destekleyici öğrenme ortamlarında gerçekleştirilir.

6. Değerler eğitimi, çeşitli model, yöntem ve stratejileri kullanabilen eğitilmiş ve beceri kazanmış öğretmenler tarafından yürütülür.

7. Etkili değerler eğitimi, öğrencilerin bireysel ihtiyaçlarını karşılayan bir program anlayışını içerir.

8. Etkili bir değerler eğitimi, amaçlanan çıktıları karşılayıp karşılamadığını kontrol etmek için kullanılan yaklaşımları düzenli bir şekilde gözden geçirir.

Ulusal çerçevede okulların değerler eğitiminde iyi uygulamalar gerçekleştirmelerine katkı sağlayacak bazı temel öğelere ve yaklaşımlara da yer verilmiştir. Temel öğeler ve yaklaşımların oluşturulmasında kılavuz ilkeler dikkate alınmış ve onlarla irtibatlandırılmıştır. Bu temel öğeler, okulları desteklemek, okul toplulukları ile işbirliği içinde kendi okul uygulamalarına yansıtılmalarına yardımcı olmak ve gelişmeyi sağlamaya yönelik planlama yapmak için bir dizi tavsiye yaklaşımıyla birlikte sunulmuştur. Ulusal çerçevede temel öğelere yönelik belirlenen yaklaşımlar, değerler eğitimi uygulamalarında okullara rehberlik yapmak üzere iyi uygulama örnekleri olarak tasarlanmıştır. Değerler eğitiminde iyi uygulama için belirlenen temel öğeler ve yaklaşımlar tablo halinde aşağıda belirtilmiştir (DEST, 2005: 6-7).

Kılavuz İlke	Temel Öğeler	Önerilen Yaklaşımlar
2-8	A. Okul Planlaması	<ul style="list-style-type: none"> Değerler eğitimi okul planlamasının açık bir hedefidir. Okul değerleri, okul topluluğunun yardımıyla açık hale getirilir. Değerlerle ilgili hedefler, planlama stratejilerinde netleştirilir ve açık bir şekilde tanımlanmış çıktılarla birlikte uygun öğrenme düzeyinde öğrencilere tanıtılır. Tanımlanmış çıktılara dayalı değerler eğitimi uygulamalarına yönelik düzenli inceleme ve gözden geçirme, okul planlama süreçleri içine inşa edilir.
3, 4, 8	B. Okul Topluluğu ile İşbirlikleri	<ul style="list-style-type: none"> Okullar, ailelere ve ebeveynlere öğretilecek değerler ve adapte edilecek yaklaşımlar hakkında danışmanlık yaparlar. Değerlerin öğretilmesi ve geliştirilmesi süreçlerinde, Avustralya'nın demokratik yaşam tarzının dayanağını oluşturan ortak değerleri belirlemede yerel okul topluluğu sürece dahil edilir. Okullar, değerler eğitimi programlarını uygulama ve izlemede okul topluluğunu sürece dahil eder.
3	C. Tüm Okul Yaklaşımı	<ul style="list-style-type: none"> Okullar, değerler eğitimi önceliklerini tüm öğretim programlarına, yapı ve politikalarına, işlem ve kurallarına, finansman önceliklerine, karar alma düzenlemelerine, disiplin işlemlerine, topluluk ilişkilerine, pastoral bakım yaklaşımlarına uygularlar.
5, 6, 7	D. Güvenli ve Destekleyici Öğrenme Çevresi	<ul style="list-style-type: none"> Okullar, öğrencilerin sosyal beceriler geliştirmelerine yardımcı olmak, öğrenci sorumluluğunu inşa etmek, değerler eğitimi için güvenli ve destekleyici bir çevreyi oluşturmak üzere sınıf içinde ve dışında olumlu bir iklim geliştirirler. Öğrenciler, okul personeli ve ebeveynler kendi değerlerini keşfetmeleri için cesaretlendirilirler. Değerler eğitimi, iyi uygulama pedagojisini yansıtır ve öğrenciler için müfredatta uygun zamanlarda sunulur.
1, 2, 4	E. Öğrencilere Destek	<ul style="list-style-type: none"> Okullar, öğrencilerin olumlu okul kültürüne katılımlarını güçlendirmek ve onların yerel, ulusal ve global sorumluluklarını geliştirmek için programlar ve stratejiler geliştirirler. Okullar değerler eğitimini, öğrencilerin sosyal becerilerini ve dirençlerini geliştirmek için kullanırlar. Bu, davranış yönetimi ve disiplin, şiddet ve zorbalık, madde bağımlılığı ve diğer risk oluşturan davranışlar, tutarsızlık ve dengesizlik, öğrenci sağlığı ve esenliği, gelişmiş ilişkiler ve öğrencilerin bireysel başarıları gibi konuları içerir.
6, 7	F. Kaliteli Öğretim	<ul style="list-style-type: none"> Öğretmenlerin, değerler eğitiminde iyi uygulamalar konusunda yetenekleri geliştirilir. Öğretim programlarının tüm alanlarında ve tüm okul yaşamında değerleri öğreten kişiler olarak öğretmenlerin yararlılığını desteklemek ve bu yararlılıklarını sürekli bir biçimde izlemek için uygun kaynaklarla öğretmenler desteklenir. Okullar ve eğitim yöneticileri, değerlerin tüm temel öğrenme alanları ile bütünlük ve etkileşim içinde olduğunu kabul eder.

Ulusal çerçeve metninin son bölümünde terimler listesi başlığı altında değerler, değerler eğitimi, okul topluluğu gibi çeşitli kavramlara ve bunların tanımına yer verilmiştir. Bunlardan bazılarının burada zikredilmesi, bu çalışmada belirtilen bazı kavramların anlaşılmasını kolaylaştırması açısından önemlidir.

Örneğin; Halstead ve Taylor'a ait olan tanımda "değerler (values)" kavramı ile ilgili iki tanım verilmiştir. Bu tanımlara göre değerler; "davranışları yönlendiren genel kılavuzlar olarak işlev gören temel inançlar ve ilkeler, belirli eylemlerin iyi veya makbul olarak değerlendirildiği standartlar" şeklinde ele alınmıştır. Brian Hill'e atıfla zikredilen bir diğer tanımda ise değerler "hayatımıza anlam katan, seçim yaptığımızda önceliklerimizi yansıtan, sürekli ve tutarlı bir şekilde davranmamızı sağlayan idealler" şeklinde belirtilmiştir (DEST, 2005: 8).

"Değerler eğitimi (values education)" ise "öğrencilerin değerler ile ilgili bilgi ve anlayışını arttıran, öğrencilerin bireysel veya geniş toplumun bir üyesi olarak belirli değerlere göre karar verebildikleri becerilerini ve mizaçlarını geliştiren doğrudan ve/ya dolaylı her türlü okul tabanlı etkinlik" şeklinde tanımlanmıştır. Bu çalışma kapsamında sıkça kullanılan bir diğer kavram olarak "okul topluluğu (school community)" ise "genel olarak öğrenciler, aileler, okul personeli, diğer profesyoneller, diğer destek personeli ve gönüllüleri" içerecek bir kapsam içinde tanımlanmaktadır (DEST, 2005: 8).

7. Değerler Eğitimi İyi Uygulama Okulları Projesi (VEGPSP)

Değerler Eğitimi İyi Uygulama Okulları Projesi, dört yıl süreli ve iki aşamalı kapsamlı bir bir çalışma olarak dizayn edilmiştir. Her bir aşamada, seçilen okul grupları, ulusal çerçeveyi referans alarak değerler eğitimi ile ilgili yaklaşımlar geliştirmek üzere kendi yerel projelerini oluşturup uygulamaya koymuşlardır. Bu okul gruplarının etkinliklerinden elde edilen deneyimler ise, tüm Avustralya okullarına yaygınlaştırılabilecek değerler eğitiminde iyi uygulama kanıtları olarak tanımlanıp gösterilmiştir. Bu yolla Değerler Eğitimi İyi Uygulama Okulları Projesinin her bir aşamasının ulusal çerçevenin daha geniş bir uygulama alanı bulmasına katkı yapması öngörülmüştür (Curriculum Corporation, 2008: 15).

7.1. Değerler Eğitimi İyi Uygulama Okulları Projesi (VEGPSP)-I. Aşama

Projenin I. aşaması, değerler eğitimi için ulusal çerçevede belirtilen vizyon doğrultusunda tüm Avustralya okullarının değerler eğitimini işlerinin önemli bir parçası olarak görüp planlı ve sistematik bir yolla uygulamaları için Curriculum Corporation tarafından yönetilmiştir. Projeyi desteklemesi ve danışmanlık yapması için eğitim alanında yetkin grupların temsilcilerinden oluşan bir ulusal proje danışma kurulu oluşturulmuş, kurul proje süresince birçok toplantı gerçekleştirmiş, proje okullarının seçimine yardımcı olmuş, proje ilerleme raporları ile ilgili tavsiyelerde bulunmuştur.

2005 yılının başında Avustralya'daki tüm okullara, hem kendi yerel topluluklarının ihtiyaçlarını karşılayabilecek hem de ulusal çerçeveyi uygulayabilecekleri şekilde değerler eğitimi projeleri hazırlamaları ve hibe başvurusu için çağrı yapılmıştır. Yapılan çağrıda okulların dört ile on okul arasında değişebilecek okul grupları oluşturmaları ve 45.000 ile 100.000 dolar arasında değişen projeleri için başvuru yapmaları istenmiştir. Hazırlanan ve başvurusu yapılan projeler bir değerlendirme ve seçme sürecine tabi tutulmuştur. Curriculum Corporation tarafından yetkilendirilmiş ulusal seçme kurulu tarafından finale kalan projelerden seçim gerçekleştirilmiş ve projelerin listesi onaylanmak üzere Bakanlığa önerilmiştir. Avustralya'daki tüm okul durumlarını yansıtacak şekilde seçilmiş 166 okulun dahil olduğu 26 okul grubuna ait projeler Bakanlık tarafından uygun bulunarak Mayıs 2005'de ilan edilmiştir (Curriculum Corporation, 2006: 21).

Okul grupları, projelerini Mayıs 2005-Nisan 2006 arasında on aylık bir periyotta yürütmüş ve sonuçlandırmışlardır. Projenin yöneticisi olan Curriculum Corporation tarafından proje süresince kolaylaştırıcı bir dizi hizmet de sağlanmıştır. Bu hizmetlerden birisi olan Üniversite Ortaklık Ağı, Newcastle Üniversitesi ile Avustralya Katolik Üniversitesi tarafından koordine edilmiş ve yürütülmüş, on yedi üniversitenin eğitim fakültelerinden görevliler seçilmiştir. Her bir başarılı okul grubuna, kurulan ağdan proje süresince birlikte çalışmak üzere bir yardımcı danışman önerilmiştir. Bu danışmanlar, okul gruplarına projenin araştırma boyutları hakkında yardımcı olmuş, ayrıca değerler eğitimi, projenin uygulanmasındaki yaklaşımlar, kaliteli eğitim ve öğrenme konularında mesleki tavsiyelerde bulunmuşlardır. Bu danışmanların birçoğu, projelere kişisel olarak dahil olmuş ve projelerin başarılı olmasında önemli roller oynamışlardır. Danışmanlardan gelen raporlar, bu aşamanın final raporun geliştirilmesine de katkı sağlamıştır.

Curriculum Corporation, ayrıca değerler eğitimi web sitesi (<http://www.valueseducation.edu.au>), mail, telefonla yardım masası ve bazı okul gruplarını yerinde ziyaretle çeşitli destekler de sağlamıştır. Proje yürütücüleri ayrıca okul grupları proje koordinatörleri, Curriculum Corporation proje elemanları, üniversiteden danışmanlar, eyalet ve bölge değerler eğitimi görevlileri ve Bakanlık temsilcileri ile proje tesliminin bazı yönlerini tartışmak, ilerleme verilerini paylaşmak ve alandaki çalışmalardan değerler eğitimi ile ilgili yeni şeyleri keşfetmek üzere süreç içinde bir dizi bilgilendirme toplantısı gerçekleştirmiştir (Curriculum Corporation, 2006: 21-22).

Okul grupları, proje ile ilgili ara raporlar dışında final raporlarını Nisan 2006'da Curriculum Corporation'a teslim etmişlerdir. Projenin final raporunun hazırlanmasında okul raporlarından büyük ölçüde istifade edilmiştir. Raporda değerler eğitimini geliştirmek için etkili stratejiler tespit edilmiş ve uygun

olanların diğer Avustralya okullarına adapte edilmesi düşünülmüştür. (Curriculum Corporation, 2006: 22). Projenin birinci aşamasının final raporu “Avustralya Okullarında Değerler Eğitimi İçin Ulusal Çerçevenin Uygulanması: Değerler Eğitimi İyi Uygulama Okulları Projesi Raporu- I. Aşama” adıyla yayınlanmıştır. Final raporunda iyi uygulamaları içeren değerler eğitiminin; öğretmenlerin sınıftaki mesleki uygulamaları ve özde öğretmenlerin öğrencileri ile ilişkilerinde olumlu değişim gerçekleştirdiği, daha sakin ve odaklı sınıf etkinlikleri sağladığı, öğrencilerin kendilerini daha iyi yönetebilmelerine imkan sunduğu, öğrencilerin düşünme potansiyellerini geliştirmelerine yardımcı olduğu, öğretmenlerin işlerine olan yaklaşımlarında güven seviyelerini ve mesleki yeterlik algılarını yükselttiği, öğrenciler ve öğretmenler arasında sağlam ve olumlu ilişkiler geliştirmeye katkı sağladığına yönelik bulgular paylaşılmıştır (Curriculum Corporation, 2006: 1).

I. Aşamanın final raporunda, her bir okul grubunun vermiş olduğu raporların sonuçlarından da yararlanılarak değerler eğitimi uygulama aşamalarına ışık tutması amacıyla bazı ilkeler de zikredilmiştir. Final raporunda “Değerler Eğitiminde İyi Uygulama İlkeleri Hakkında Avustralya Okulları için Tavsiyeler” başlığı altında belirtilen on ilke aşağıda yer almaktadır (Curriculum Corporation, 2006: 215-216):

1. Okul topluluğu içinde okula rehberlik edecek değerler ve tanımlanan dil hakkında anlaşmaya varmak asıldır. Okul topluluğu içinde okulu yönlendirecek değerler ve tanımlanan dil konusunda anlaşmaya varmak, bu değerleri okulun politika ve uygulamalarına başarılı bir şekilde dahil etmek için bir ön şarttır.

2. Değerler eğitimi, ancak okul topluluğunu oluşturan tüm paydaşların katılımını sağlayacak tüm okul yaklaşımı yoluyla ve belli bir zaman içinde sürdürülebilir. Tüm okul yaklaşımı ile ne kastedildiğinin okul topluluğu tarafından keşfedilmesi ve anlaşılmasına ihtiyaç bulunmaktadır. Değerler eğitimi ile ilgili bir girişimde birçok insanı sürece dahil etmek çok zaman gerektirir ancak daha derin bir uzlaşmayı, daha güçlü bir tutarlılığı ve personel değişikliklerinin ötesinde uzun süreli sürdürülebilirliği garanti eder.

3. Okul liderliği, değerler eğitimini okulun temel bir parçası olarak geliştirmede kritik bir öneme sahiptir. Okullarda değerler eğitimini güçlendirmek sıklıkla okulda önemli değişim ve reformları kapsar. Bu bağlamda kendini adanmış ve ilham verici bir liderlik, gündelik bir durum olarak okulun değerlerini biçimlendirir, zamanla vizyon, enerji ve odaklanma sağlayarak bir fark oluşturabilir. En azından etkili olması için değerler eğitimi ile ilgili girişimler, okul yöneticilerinden sağlam bir desteğe ihtiyaç duyar.

4. Değerler, açık bir şekilde belirtmeli ve öğretilmelidir. Değerler, bir okulun gerçekleştirdiği her şeyin içinde yer alır. İyi uygulama okulları proje deneyimleri, etkili bir değerler eğitiminin, değerleri açık bir şekilde belirtmeyi ve öğretmeyi içermesi gerektiği sonucunu desteklemektedir. Değerler eğitimi ayrı bir program şeklinde değil ana müfredata entegre bir anlayışla yürütülmelidir.

5. Öğrencilerin öğrenme süreçlerinde, benimsenen değerler ile değerlerin uygulanması arasında bir tutarlılık ve uyumun olması son derece kritiktir. Benimsenen değerler ile bu değerlerin uygulanması arasındaki tutarlılık ve uyum, öğrencilerin değerleri öğrenmesi, anlaması ve benimsemesi üzerinde kritik bir etkiye sahiptir. İyi uygulama okulları projesinin I. Aşamasından elde edilen birçok örnek, öğrencilerin doğrudan değerler eğitimi uygulama süreçlerine dahil edilmelerinin önemine işaret etmektedir.

6. Tüm öğretmenlerin mesleki öğrenmeleri, değerler eğitimi geliştirmenin tüm aşamalarında kritik öneme sahiptir. Değerler eğitimi sürecinin tüm aşamalarında mesleki öğrenme kritik bir öneme sahiptir. Bazı mesleki öğrenmeler, okulların ve okul gruplarının geliştirmeye çalıştıklarını paylaşımlardan elde edilmektedir. I. Aşama proje sonuçları, öğretmenlerin değerler eğitiminde açık bir şekilde mesleki öğrenmeye olumlu baktıkları ve buna ihtiyaç duyduklarını göstermiştir.

7. Sınıflarda ve okullarda olumlu ilişkiler geliştirmek, değerler eğitimi için merkezi öneme sahiptir. Değerlere dayalı okullar inşa etmek, sınıflarda ve okullarda öğrenciler, öğretmenler ve aileler ile okul ve okul topluluğunu oluşturanlar arasında olumlu ilişkiler geliştirmeye bağlıdır.

8. Değerler eğitimi, okul yaşamının tüm yönlerine entegre edildiğinde başarıya ulaşılır. Değerler eğitimi ile okulların diğer öncelikleri arasında bağlantılar kurulduğunda başarıya ulaşılır. Bu, değerler eğitiminin diğer önceliklere ve çalışmalara ek olarak görülmemesi, aksine önceliklere ve çalışmalara entegre görülmesine yardımcı olur.

9. Grup projelerinde çalışan okullar, etkili mesleki gelişim, kaliteli öğretim ve öğrenmeyi geliştirebilir, ayrıca değerler eğitimi girişimleri için destek sağlayabilir. Değerler eğitiminde iyi uygulamalar geliştirme metodu olarak okul grupları oluşturulması, mesleki gelişim ve öğrenmenin önemli bir kaynağı olabilir.

10. Destekleyici kritik yardımcı ve danışmanlar, mesleki gelişime ve okulların değerler eğitimi çalışmalarına önemli ölçüde katkı sağlar. Danışmanlar, okulların ve okul gruplarının ihtiyaçlarını netleştirmelerine katkı sağlar, ayrıca kritik geri bildirim ve tavsiyelerde bulunurlar.

7.2. Değerler Eğitimi İyi Uygulama Okulları Projesi (VEGPSP)-II. Aşama

Değerler eğitimi iyi uygulama okulları projesinin ikinci aşaması, değerler eğitimine yönelik yaklaşımlarını geliştirebilmeleri ve ulusal çerçeveyi daha etkili bir şekilde uygulayabilmeleri için daha fazla okulu finanse etmek üzere daha kapsamlı ve birinci aşamanın devamı olarak tasarlanmıştır. Proje, farklı eğitim, coğrafya, nüfus ve sosyo ekonomik durumlara sahip okullara odaklı değerler eğitimi projeleri uygulama imkanları sağlamak suretiyle değerler eğitiminde iyi uygulamalar geliştirmeyi, bu uygulamalardan elde edilen deneyimleri diğer okullara yaygınlaştırmayı amaçlamıştır.

İkinci aşamada okul gruplarını seçmek için üç spesifik ilgi alanına yönelik kriterler belirlenmiştir. Projenin ikinci aşaması ilk olarak, değerler eğitimini kültürlerarası ve uluslar arası bağlamlarda keşfetmeye odaklanmış belirli projeleri dahil etmeyi amaçlamıştır. İkinci olarak, değerler eğitimini temel öğrenme alanları bağlamında öğretim programına entegre etmeye odaklanmış projelere öncelik verilmiştir. Üçüncü olarak da, öğrencilerin sosyal becerilerini geliştiren ve değerler eğitimi sınıf uygulamalarını kullanmayı amaçlayan grup projeleri, ikinci aşama projesine dahil edilmiştir.

Projenin birinci aşamasındaki okul ve okul gruplarına, ikinci aşamada da finans desteği sağlanmıştır. Bu okullar, uzun bir zaman dilimine yayılmış olarak değerler eğitiminin geliştirilmesi, değerlendirilmesi ve sürdürülmesinin nasıl gerçekleştirilebileceğine yönelik anlayışlarını geliştirmeleri için tekrar başvurmaları için teşvik edilmiştir.

Projenin ikinci aşamasına dikkate değer birçok yeni bileşen eklenmiştir. Birinci aşamadan farklı olarak, ikinci aşamadaki okul grupları, iki okul yılı boyunca toplamda 20 ay süresince projelerini uygulama imkanı bulmuşlardır. Bu, birinci aşamanın yaklaşık iki katı bir süre anlamına gelmektedir. İkinci aşamadaki okul grupları ayrıca, birinci aşama final raporu çıktılarını ve görevlendirilen danışmanlar yoluyla birinci aşamanın öğrenme sürecinden faydalanmışlardır. İkinci aşamadaki okul grupları, 2002'den beri ivme kazanmış olan değerler eğitimi hakkında geniş bir ulusal gündem ve artan bir farkındalık üzerine projelerini inşa etmişlerdir (Curriculum Corporation, 2008: 16).

Değerler eğitimi iyi uygulama okulları projesinin ikinci aşamasının kurgusu da birinci aşama ile benzerlik göstermektedir. Projenin yönetimi Curriculum Corporation tarafından gerçekleştirilmiş, projelere destek sağlamak ve rehberlik yapmak üzere ulusal bir proje danışma kurulu oluşturulmuş, birinci aşamada olduğu gibi 4-10 okuldan oluşan gruplar oluşturmaları ve 45.000 ile 100.000 dolar arasında proje hibesine başvurmaları için Avustralya'daki tüm okullara belirlenen kriterlere uygun değerler eğitimi projeleri hazırlamaları çağrısı yapılmıştır (Curriculum Corporation, 2008: 16). Tüm Avustralya'dan 342 okul ve 181 okul grubundan alınan projeler ulusal seçim kurulu tarafından onaylanmak üzere Bakanlığa gönderilmiş ve Bakanlık Ağustos 2006'da 143 okuldan oluşan 25 başarılı okul grubunun projesini kabul ederek ilan etmiştir. Okul grupları proje planları ve sözleşmelerini tamamladıktan sonra Ekim 2006-Nisan 2008 arasında proje çalışmalarını gerçekleştirmişlerdir. Birinci aşamada olduğu gibi okul gruplarının projelerini desteklemek ve kolaylaştırmak için bir dizi destek hizmeti de sunulmuştur (Curriculum Corporation, 2008: 17).

Projenin ikinci aşamasının metodolojisi, birinci aşamaya göre çok daha iyi kurgulanmış ve çıktılara yönelik çeşitli araçlar kullanılmıştır. Bu bağlamda okul gruplarına, kendi çalışmalarını geliştirmeleri ve raporlamaları için proje süreçlerine yönelik çerçeve ile birlikte bir dizi araştırma aracı da sağlanmıştır. İlk aşamada amaçları, süreçleri ve istenilen çıktılarını içerecek şekilde gruplara proje planlarını tanımlamaları için yardım edilmiş, tüm gruplardan, projenin amaçları, süreçleri ve çıktılarını doğrultusunda proje ilerleme durumunu dört evre halinde rapor etmeleri istenmiştir. Bu raporlar, adım adım proje gruplarının hikayesini ve bir bütün olarak her bir grubun vaka incelemesini oluşturmuştur. Vaka incelemeleri, ikinci aşamanın final raporu için temel veri kaynağı olarak katkı sağlamıştır (Curriculum Corporation, 2008: 17-18).

Tüm gruplardan, ayrıca proje süresince her bir grup okulu ile ilgili dört adet vaka yazımı istenmiştir. Vaka yazımı, Carnegie Corporation tarafından geliştirilen, öğretmenlerin kendi uygulamalarını tanımladıkları bir tekniktir. Vaka yazımları, öğretmenlerin değerler eğitimi ile ilgili karşılaştıkları ve zorluk yaşadıkları deneyimleri ve mesleki öğrenmelerine dair güncel örnekleri göstermektedir. Vaka yazımları basit hikayeler ya da tamamen subjektif değerlendirmeler değildir. Vaka yazımları, okul bahçesindeki öğrenci zorbalıkları veya sınıfta öğrencilerin aktif katılımında elde edilen başarı gibi okul ve sınıftaki zorlayıcı konuları belirten uygulama sonuçları ile ilgilidir. Vakalar, alandaki meslektaşlar ve danışmanlar ile paylaşılmış, analiz edilmiş ve daha objektif iyi uygulama sonuçları elde edilmesi sağlanmıştır. Bu vaka yazımı, değerler eğitimi ile ilgili mesleki uygulamaların bireysel sonuçlarına yönelik final raporuna oldukça detaylı bilgi sağlamıştır. En önemlisi, öğretmenler belli bir zaman boyunca değerler eğitimi çalışmaları ile ilgili gelişmeleri yansıtmaya ve bunları diğerleri ile paylaşma imkanına sahip olmuşlardır (Curriculum Corporation, 2008: 18).

Projenin II. Aşamasında İşbirlikleri ve Öğrenme Değişimi

Projenin ikinci aşamasının başında, grup projeleri ile bir dizi paydaş ortak arasında öğrenme değişimi düşünülmüştür. Projenin ana yürütücüsü olarak Curriculum Corporation, grup projelerine günlük destek sağlamış ve temel işbirliklerini kolaylaştırmıştır. Curriculum Corporation proje boyunca gruplara telefonla yardım masası, düzenli e-mail iletişimi, bir dizi yerinde grup ziyaretleri, gruplar arası bir dizi yuvarlak masa telekonferansları, okunabilir materyallere erişim, değerler eğitimi için hazırlanan web sitesinde proje ile ilgili güncel durum ve haberler yoluyla destek sağlamıştır. Curriculum Corporation aynı zamanda grupların vaka incelemesi olarak gönderdikleri dört vakayı değerlendirmiş, geri bildirim ve çeşitli tavsiyelerde bulunmuştur. Projede öğrenme değişimi ve temel işbirlikleri kapsamında üniversiteler, bölge ve eyalet eğitim sorumluları, birinci aşama projelerinde yer alan danışmanlar ve uzman eğitimcilerden istifade edilmiştir (Curriculum Corporation, 2008: 18).

Üniversite Ortakları Ağı

Birinci aşamada olduğu gibi, Curriculum Corporation tarafından kurulan Üniversite Ortakları Ağı, ikinci aşamaya da destek vermiştir. Her bir proje grubuna, bu ağdan "kritik arkadaş" olarak destek sağlayacak uzmanların yardımı sağlanmıştır. Uzmanların sorumlulukları, sıklıkla projenin araştırma boyutları, mesleki öğrenme desteği, değerler eğitimi ve kaliteli öğretim hakkında genel tavsiyeler, projenin uygulanmasına destek, grupların vaka incelemelerine yönelik taslaklarının incelenmesini kapsamaktadır. Bu uzmanların birçoğu, projelerle çok yakından ilgilenmiş ve projelerin başarılı olmasında önemli rol oynamışlardır (Curriculum Corporation, 2008: 18-19).

Bilgilendirme Toplantıları

İkinci aşama boyunca üç adet proje bilgilendirme toplantısı düzenlenmiştir. Bu toplantılar, okul gruplarının koordinatörlerini, Curriculum Corporation proje görevlilerini, üniversite ortakları ağı danışmanlarını, eyalet ve bölge değerler eğitimi görevlilerini ve federal eğitim departmanı temsilcilerini, proje teslimi ile ilgili bazı hususları tartışmak, projenin ilerlemesine yönelik bazı konuları paylaşmak ve çalışmalarından değerler eğitimi ile ilgili ortaya çıkan hususları keşfetmek için bir araya getirmiştir. Bu toplantılar pratik olarak, gruplara proje metodolojisi ve gereklilikleri, kavramsal olarak daha derin bir uzlaşma sağlamaya yönelik önemli bilgiler sağlamıştır. Bilgilendirme toplantıları öncesinde grup koordinatörlerine destekleyici dökümanlar verilmiştir (Curriculum Corporation, 2008: 19).

Değerler Eğitimi Katılım Ağları

Yerel grup projelerinin çalışmalarını desteklemek ve geliştirmek, temel paydaşlar arasında bilgi paylaşımını kolaylaştırmak için değerler eğitimi katılım ağları uygulamaya geçirilmiştir. Değerler eğitimi katılım ağları, ikinci aşama gruplarına eyalet ve bölge politikaları hakkında tavsiyelerde bulunmak, ikinci aşama proje gruplarının sürekliliğini destekleyici yerel öğrenme çevreleri oluşturmak, değerler eğitimi uygulamalarının yaygınlaştırılmasını desteklemek gibi çalışmaları gerçekleştirmeyi amaçlamıştır. Katılım ağlarının düzenlediği toplantılar, ikinci aşama yerel proje temsilcileri, ilgili eyalet ve bölge değerler eğitimi görevlileri, yerel katolik ve özel okul temsilcileri, birinci aşama projeden deneyimli danışmanlar, aile birliğinden temsilciler, ilgili üniversite ortaklık ağı personeli ile Curriculum Corporation proje yöneticisi gibi farklı paydaşları bir araya getirmiştir (Curriculum Corporation, 2008: 19).

Grup Projeleri için Danışmanlar

İkinci aşama grupları için stratejik desteğin yeni bir bileşeni olarak resmi danışmanlık programı geliştirilmiş ve tüm gruplara sunulmuştur. Bu düzenleme altında, birinci aşamadan başarılı deneyime sahip kişiler belirlenmiş, bir veya daha fazla gruba projelerini uygulamada yardımcı olmak üzere danışman olarak görevlendirilmiştir. Bu kapsamda 25 gruptan 15'i danışman desteği almışlardır. Danışmanlar, düzenli olarak gruplarla iletişim kurmuş, çalışmaları süresince Curriculum Corporation ile ilerlemeyi izlemek ve paylaşımında bulunmak üzere düzenli olarak telekonferans yoluyla toplantılar yapmışlardır. Projenin sonuçlanmasının ardından danışmanlar, Curriculum Corporation'a rapor vermişlerdir (Curriculum Corporation, 2008: 20).

İkinci Aşamayla İlgili Diğer Etkiler

İkinci aşama proje çalışmalarının en önemli destek kaynağı, birinci aşama projelerinden elde edilen deneyim ve öğrenmeler olmuştur. Bunun yanında 2004'den beri uygulanan mesleki öğrenme etkinlikleri ve yaygın tecrübe paylaşımı önemli katkılar sağlamıştır. Birinci aşama boyunca kayda değer bir öğretmen gelişimi de gerçekleşmiştir. Değerler Eğitimi Katılım Ağları ve danışmanlık programı önemli katkılar sunarken, değerler eğitimi web sitesi de (www.valueseducation.edu.au) değerli bir kaynak olarak işlev görmüştür. Bu site, değerler eğitimi ile ilgili zengin ve detaylı içerikler, değerler eğitiminin anlamı ve uygulaması hakkında yeni kaynaklar ve dökümanlar yayınlamıştır (Curriculum Corporation, 2008: 20).

Bunların dışında özellikle, 2006'daki birinci aşama proje final raporu ile 2005-2007 arasında gerçekleştirilen üç farklı ulusal değerler eğitimi forumu metinlerinin yayınlanması, ikinci aşama grup projelerinin kullanılması için bilgiler sağlamıştır. İki gün olarak gerçekleştirilen ulusal değerler eğitimi forumları (Mayıs 2005-Canberra, Mayıs 2006-Canberra, Mayıs 2007-Melbourne), mesleki öğrenme motivasyonunu arttırmış, ulusal ve uluslararası eğitimciler tarafından gerçekleştirilen açılış konuşmaları, iyi uygulama okullarının deneyimleri üzerine yapılan çalıştaylar ve raporlar, değerler eğitiminin okullarda nasıl uygulanacağına ve ne tür etkilerinin olacağına dair düşünce ve tutumları yeniden şekillendirmiştir (Curriculum Corporation, 2008: 20).

Projenin ikinci aşama çalışmasına yansıyan en önemli zihniyet değişimlerinden birisi, değerler eğitimi ile kaliteli öğretim arasında ilişki kurulması olmuştur. Kaliteli öğretim, ulusal çerçevede de etkili değerler eğitiminde temel bileşenlerden birisi olarak takdim edilmiştir. 2005 yılındaki ulusal değerler eğitimi forumunda açılış konuşmasını yapan Newcastle Üniversitesi öğretim üyesi Terry Lovat, değerler eğitimi ile kaliteli öğretim arasındaki güçlü ilişki ve sinerjiye işaret etmiş, kaliteli öğretim ve okulun etkisi üzerinde değerler eğitiminin gözle görülür bir rolünün olduğunu belirtmiştir (Lovat ve Toomey, 2009; Curriculum Corporation, 2008: 20). Bu düşünceyi daha kesin bir şekilde test etmek için Lovat, Değerler Eğitimi Ortaklık Projesi altında Avustralya eğitim dekanları kurulu tarafından yürütülecek bir araştırmayı üstlenmesi için Avustralya hükümetine öneride bulunmuştur. Lovat, Ron Toomey ile birlikte, projenin birinci aşamasından dört okul grubu, birçok uluslararası değerler eğitimi öncüsü ve bir araştırma uzmanı ile yürüttükleri çalışma sonucunda "*Değerler Eğitimi ve Kaliteli Öğretim: Çift Sarmal Etkisi (Values Education and Quality Teaching: The Double Helix Effect*" adlı bir kitap yayınlamıştır. Lovat'ın, projenin ikinci aşaması grup koordinatörlerine Ekim 2007'deki ilk bilgilendirme toplantısında aktardığı bilgiler, değerler eğitimi ile kaliteli öğretimin etkileşimi dikkate alınarak bir değerler eğitimi yapılmasına önemli katkı sağlamış ve bu konudaki tavsiyeler ikinci aşamanın bir çok sonucunda tespit edilebilir bir şekilde görülmüştür (Curriculum Corporation, 2008: 21).

2008'de gerçekleştirilen ulusal değerler eğitimi forumunda, güncel araştırma sonuçları ve uluslararası deneyimin ortaya koyduğu perspektif, Avustralya okul sistemi için başlatılan değerler eğitimi girişiminin ne kadar doğru olduğunu doğrulamıştır. Projenin ikinci aşaması, Avustralyadaki okullara değerler eğitimini okulun ve öğretimin merkezine taşıyacak kaliteli uygulamalara yönelik anlayışı geliştirmiş ve daha geniş bilgi sağlamıştır (Curriculum Corporation, 2008: 23).

Değerler Eğitiminde On İyi Uygulama

İkinci Aşama proje final raporunda değerler eğitimi ile ilgili iyi uygulamalara yönelik bazı ilkeler tespit edilmiş ve paylaşılmıştır. İyi uygulamaya yönelik bu ilkeler, öğretmenler tarafından sunulan kapsamlı raporlardan, grup koordinatörlerinden, üniversite ortakları ağı üyelerinden ve danışmanlardan elde edilen bilgiler doğrultusunda hazırlanmış, ayrıca telekonferanslar, bilgilendirme toplantıları ve Curriculum Corporation'nun saha ziyaretleri bu ilkelerin oluşmasına katkı sağlamıştır. Okulların değerler eğitimi ile ilgili işe yarayan ve etkili olan uygulamalara yönelik raporları ve ulusal çerçeve tarafından ortaya konulan kriterler kapsamında değerler eğitiminde on iyi uygulama tespit edilmiştir. Projenin birinci aşama raporu değerler eğitiminde iyi uygulamaların nelerden oluşabileceğine dair bazı çıkarımlar ortaya koyarken, ikinci aşama grup projelerinden elde edilen bulgular, birinci aşamadan elde edilen ilk bulguların çoğunu desteklemiştir (Curriculum Corporation, 2008: 24). İkinci aşama projelerinden çıkarılan on iyi uygulama şunlardır.

1. *Okulun tamamında ortak ve paylaşılan bir "değerler dili" oluşturmak ve kullanmak.* Değerler eğitiminde iyi uygulama için ortak ve paylaşılan bir değerler dili oluşturmak, ifade etmek ve yaygınlaştırmak temeldir. Değer merkezli bir okul oluşturulmak isteniyorsa tüm okul topluluğu içerisinde okula rehberlik edecek değerler hakkında anlaşmaya varmak ilk kritik adımdır. Değerlere dayalı bir okulda paylaşılan değerler dili, okulun uyguladığı her şey ile ilgili bilgi verir. Bu anlayış, pedagoji, liderlik, planlama, öncelikler, müfredat uygulamaları ve davranışsal beklentilere dayanak oluşturur. Eğer paylaşılan bir değerler dili yoksa, okul topluluğu içerisinde değerler sahiplenilmiyor ve paylaşılmıyorsa, etkili, planlı ve sistematik değerler eğitimi uygulamak için bir temel bulunamaz. Birçok proje grubu, ortak ve paylaşılan dilin önemine raporlarında yer vemişlerdir (Curriculum Corporation, 2008: 25).

2. *Tüm disiplin ve öğretim programlarında öğrenci merkezli ve değer odaklı pedagojileri kullanmak.* İkinci aşamadaki birçok grup projesi, değerlerin örtük, öğretmen merkezli ve kapalı bir şekilde öğretilmesinden ziyade değerler eğitiminde en etkili öğrenme deneyimlerinin genellikle değerlerin öğrenci merkezli, açık uçlu ve açıkça öğretilmesini önermiştir. Bu pedagojik yaklaşımlar, öğrencileri gerçek yaşamdan öğrenmenin içine dahil etmeyi, gerçek uygulamalar için fırsatlar sunmayı teşvik eder. Proje raporlarında belirtilen hususlardan yola çıkılarak belirlenen değer odaklı pedagojilerin temel özellikleri şu şekilde

tanımlanmaktadır: Öğretmen ve konu merkezli değil, öğrenci merkezlidir. Değerlerin bilgisini ve onların anlaşılmasını açık bir şekilde öğretir. Kapsayıcı, saygılı ve yansıtıcıdır. Kapalı değil, açık uçlu öğrenme deneyimleri sağlar. Öğrencileri gerçek yaşama dahil eder ve deneyimler yaşatır. Öğrencilere eylem, yetki ve sorumluluk vermeyi gerekli görür. Anlamanın ötesinde eyleme geçmek için yollar gösterir. Anlam oluşturmaya öğrencileri dahil eder. (Curriculum Corporation, 2008: 26). Değerlerin öğretiminde daha çok değer belirginleştirme/geliştirme yaklaşımı benimsenmekte, önceden belirlenmiş ve tanımlanmış bir içeriği telkin etmekten ziyade öğrencilerin kendi değer dünyalarını keşfetmeleri önemli bir pedagoji olarak tercih edilmektedir.

3. *Değerler eğitimi ayrı bir program veya müfredatlara ek ayrı bir uygulama olarak değil, entegre bir program konusu olarak geliştirmek.* Değerler eğitiminde iyi uygulama, okulların değerler eğitimi bir bütün olarak tüm müfredatların bir konusu olarak görmesini gerektirir. Bu bağlamda değerler eğitimi, ayrı bir program veya sadece örtük müfredatın bir parçası değildir. Değerler eğitimi, sadece beşeri bilimler veya din eğitimi alanına indirgenecek bir müfredat konusu da değildir. Değerler eğitimi, ayrı bir program veya belirli bir müfredat alanının parçası olarak değil de tüm müfredatların tamamlayıcı bir bileşeni olarak görmek çok daha etkili bir uygulamadır. Değerler eğitimi tüm müfredatlara gömülü bir şekilde planlanırsa, program dışı eklenti bir uygulama olarak görülmesi de sona erer. Değerler eğitimi yaklaşımı, tek seferlik bir program veya toplumsal olaylar veya okul gösteri günlerinden çok daha farklı bir anlayışı gerektirmektedir. Grup projeleri, tüm okul süreçlerinin bir parçası olarak uygulanan değerler eğitiminin daha uzun süreli etkileri olduğunu ortaya koymuştur (Curriculum Corporation, 2008: 35).

4. *Değerler açık bir şekilde öğretilmeli, öğrencilerin değerlerin ne anlama geldiğini ve bu değerlerin toplumda nasıl yaşadığını bilmeleri sağlanmalıdır.* Değerler açık bir şekilde belirlenmeli, ifade edilmeli ve öğretilmelidir. İkinci aşama deneyimleri, bu ilkenin başarılı değerler eğitimi uygulamalarında ne kadar kritik bir ilke olduğuna yönelik anlayışı pekiştirmiştir. Değerlere dayalı okullarda bir değer farkındalığı oluşmakta, bu okullar, değerler hakkında öğretim yapılan ve onlar hakkında konuşulan, derinlemesine düşünülen, tüm okulda ve okul etkinliklerinde değerlere yer verilen yerler olmaktadır. Değerler, tüm temel öğrenme alanlarında açık bir şekilde öğretilmekte ve müfredatla birlikte ortak tüm etkinliklerde belirtilmektedir. Bu değerler aynı zamanda açık bir şekilde okulun fiziksel çevresinde, törenlerde, ritüellerde, politikalarında, yönetiminde ve temel dökümanlarda sunulmaktadır (Curriculum Corporation, 2008: 37).

5. *Değerlerle ilgili dolaylı model olmak ve açık bir şekilde modellenmesini teşvik etmek önemlidir.* Model olma, başarılı değerler eğitimi yaklaşımlarının ayrılmaz bir bileşenidir. Öncelikle değerler açık bir şekilde okul içinde yapılandırılır. Model olma ise dolaylı olarak değerleri öğrenmeyi pekiştirir. Bu prensip sadece öğretmenlerin öğrencilere model olmasını değil, okuldaki tüm ilişkilerde eşit düzeyde dikkate alınmasını kapsar. Öğretmenler öğretmenlere, öğrenciler öğrencilere model olurlar. Değerlerin her tarafa nüfuz ettiği böyle bir model olma süreci, daha pozitif sınıflar ve okul kültürü oluşturmaya yardımcı olur. Doğrudan öğretim yoluyla açık bir şekilde değerleri öğretmek, değer isimleri ve kavramlarını posterlerde, sloganlarda, değer ağaçlarında ve sınıf ve okul çevresindeki görsel sunumlarda göstermek kritik öneme sahip olmakla birlikte, model olma veya değerleri yaşama gerçek bir anlam oluşturur. Model olma, öğretmenin yaptığı ve söylediği her şeydedir ve okul yaşamının tüm diğer bileşenleriyle ilişkilidir. Çünkü öğrenciler, öğrettiğimiz içerikten daha çok olduğumuz veya gösterdiğimiz davranışlardan daha fazla öğrenmektedirler (Curriculum Corporation, 2008: 38-39). Öğretmen modeli, öğrencilerin değerler hakkındaki bilgilerine güçlü bir destek sağlar. Daha da önemlisi, değerlere dayalı tutum geliştirme, değerlerle ilgili hüküm verme ve sosyal beceriler geliştirmede anahtar bir bileşendir (Curriculum Corporation, 2008: 40).

6. *Yerel ve uluslararası bağlamlarla ilişkili, öğrenci etkinliğini sağlayacak gerçek fırsatlar sunan teşvik edici değer yaklaşımları geliştirmek.* Eğitim öğretimin çocuğu bir bütün olarak yetiştirmesi gerektiği öncülünden hareketle onların kalp, akıl ve eylemlerini teşvik etmek önemlidir. Etkili değerler eğitimi, öğrencilerin karar alma süreçlerini güçlendiren, eylemlerini destekleyen ve onlara gerçek sorumluluklar veren bir etkinlik olmalıdır. Etkili değerler eğitimi, akademik bir uğraş değildir. O aynı zamanda derin bir şekilde bireysel, gerçek ve katılımı sağlayıcı bir süreçtir. Projelerde öğretmenlerden alınan geri bildirimlerde, artırılmış öğrenci etkinliğinin okulu ve eğitim öğretimi daha anlamlı ve zevkli hale getirdiği dile getirilmiştir. Öğrenci etkinliğini gerçekleştirmede onların fikirlerine saygılı, öğrenme sürecine dahil eden, okul aidiyetlerini güçleştirmek için onlara fırsatlar veren, okul topluluğunun tüm üyeleri arasında olumlu ve özenli ilişkiler geliştiren, gerçek yaşam deneyimleri ile güvenli ve destekleyici bir yaklaşım öncelenmektedir. (Curriculum Corporation, 2008: 40).

7. *Değerler eğitimi bilinçli bir şekilde kültürler arası anlayış, sosyal dayanışma ve sosyal katılım için kullanmak.* Birçok grup projesi, değerler eğitimi uygulamalarının kültür, inanç, etnik köken, coğrafi ve sosyo ekonomik farklılıklardan kaynaklanan çeşitlilik karşısında pozitif ilişkiler geliştirilmesinde ortak bir zemin

sağladığını ortaya koymuştur. Bu bağlamda değerler eğitimi projeleri, öğrencilerin sosyal katılımına fırsatlar sağlamış, sosyal dayanışmayı güçlendirmiş, kültürlerarası ve dinler arası anlayışı geliştirmiştir (Curriculum Corporation, 2008: 42).

8. Öğretmenlere, bilgilendirici, sürdürülebilirliği olan ve hedefli mesleki öğrenme imkanları sağlanmalı ve işbirliği olanakları desteklenmelidir. Uygulanan projeler, mesleki öğrenmenin başarılı bir değerler eğitimi için kritik öneme sahip olduğunu ortaya koymuş ve öğretmenlerin var olan uygulamalarını dönüştürmedeki etkisini göstermiştir. İkinci aşama projelerinde eğitim fakülteleri ile yapılan işbirlikleri, öğretmenlerin mesleki öğrenmelerini arttırmış ve değerler eğitiminde “iyi uygulama”ya önemli katkı sağlamıştır. Birçok proje raporunda bu işbirliğinin pozitif etkilerine yönelik bilgiler verilmiştir. Mesleki öğrenmenin en önemli katkılarından birisi, öğretmenlerin var olan öğretim uygulamalarını pozitif anlamda değiştirmesi olmuştur (Curriculum Corporation, 2008: 44).

9. Öğretmenler, değerler eğitiminde inisiyatif almaya teşvik edilmeli ve cesaretlendirilmelidir. İkinci aşama projeleri kapsamındaki başarılı değerler eğitimi uygulamaları, geleneksel müfredat anlayışı, öğretmen rolü, okulun mevcut gidişatı ve öğretmen öğrenci ilişkileri konusunda öğretmenleri zorlayıcı değişim sürecini gerektirmiştir. Değerler eğitiminde iyi uygulama ve mesleki gelişim, bireysel olarak öğretmenlerin öğretim uygulamalarını yeniden gözden geçirmek zorunda bırakmıştır. Bu konudaki çalışmalar aynı zamanda müfredat uygulamaları, kaynakların kullanımı, veli ilişkileri, okuldaki diğer planlama süreçleri gibi okulun var olan işleyiş modeli için de bir değişimi öngörmüştür. Değişim gerektiren bu hususlarla yüzleşmede çeşitli desteklerin sağlanması başarı için önemli bir bileşendir (Curriculum Corporation, 2008: 46).

10. Değerler eğitiminde sürekli bir gelişim ve ilerleme için veri toplama ve izleme faaliyeti gerçekleştirilmelidir. Birinci aşama ve ulusal çerçevenin rehberlik edici ilkeleri doğrultusunda, ikinci aşama grupları, değerler eğitimi çalışmalarını daha bilinçli bir şekilde izleme ve değerlendirme imkanı bulmuşlardır. Yapılan empirik çalışmalar (okul iklimi anketleri, sınav puanı karşılaştırmaları, vaka raporları, personel anketleri gibi), öğrenciler ve okul topluluğunun diğer unsurları için veri sağlamıştır. Gruplar, projelerini başlatıkları andan itibaren geliştirdikleri modelleri uygularken çeşitli veri toplama tekniklerini kullanmışlardır. Bu veriler, veli, öğrenci ve öğretmen memnuniyeti anketleri, öğrenci katılım verileri, okul iklimi, rapor edilebilir davranışsal olaylar, temel öğrenme alanları ile ilgili akademik ilerleme verilerini içermektedir (Curriculum Corporation, 2008: 47).

8. Değerler Eğitiminin Öğrenciler ve Okul Atmosferi Üzerindeki Etkisini Test Etme ve Ölçme Projesi

Değerler eğitiminin öğrenciler ve okul atmosferi üzerindeki etkisini test etmek ve ölçmek üzere bir grup akademisyen tarafından Avustralya hükümeti için bir proje gerçekleştirilmiş ve “Değerler Eğitiminin Öğrenciler ve Okul Atmosferi Üzerindeki Etkisini Test Etme ve Ölçme Projesi” (Project to Test and Measure the Impact of Values Education on Student Effects and School Ambience) adıyla rapor olarak sunulmuştur. İlk verilerin Kasım 2006 ve son verilerin Kasım 2007 tarihleri arasında toplandığı, ikinci aşama proje okullarından bazılarının dahil edildiği araştırma projesi, Eğitim, İstihdam ve İş İlişkileri Departmanı (DEEWR) tarafından finanse edilmiştir. Araştırmada değerler eğitiminin öğretim ve okul karakteri, aynı zamanda öğrenci başarısı ve davranışları üzerindeki etkisinin empirik olarak test edilip edilemeyeceği üzerine odaklanılmış, öğretmen uygulamaları ve bunların öğrenciye yansımalarında olumlu değişimi sağlayan değerler eğitimi etkinliklerinin nasıl uygulandığı, öğretmenlerin gözlem ve görüşlerine dayalı olarak değerler eğitiminin, öğrencilerin akademik dikkati, okul atmosferi, öğrenci öğretmen ilişkileri, öğretmen ve öğrenci mutluluğu, ebeveyn ve aile katılımı üzerindeki etkileri, ayrıca değerlerin doğrudan eğitiminin öğrenciler üzerindeki diğer etkileri incelenmiştir (Lovat, Toomey, Dally ve Clement, 2009: 3).

Araştırmada nicel olarak bir yıllık değerler eğitimi programı uygulamasının ardından herhangi bir değişim olup olmadığını incelemek ve öğrenci, sınıf ve okul faktörlerinin öğrenci davranışları, okul iklimi, sınıf atmosferi, pedagojik uygulamalar, öğrenci öğretmen ilişkileri ve aile katılımı üzerindeki etkilerini değerlendirmek üzere öğretim kadrosu, öğrenci ve öğretmen anketlerinden elde edilen veriler ön test son test karşılaştırmaları ve çoklu regresyon analizleri ile incelenmiştir. Ayrıca öğrenci davranışı, devam durumu, velilerin okul memnuniyeti, öğrenci mutluluğu, öğretmen moral ve motivasyonu ve ülke genelindeki testlerde öğrenci performansını içeren bir dizi boyut doğrultusunda ikinci aşama projelerinde yer alan okullardan alınan veriler karşılaştırılmıştır. Nitel metotlar bağlamında ise yapılandırılmamış anket soruları, katılımcı gözlem, odak gruplar görüşmeleri gerçekleştirilmiştir (Lovat ve diğerleri, 2009: 4).

İkinci aşamada yer alan sekiz gruptan seçilen 20 okul araştırmanın örneklemini oluşturmuştur. Araştırmada okullar iki gruba ayrılmış, Araştırmadaki A grubundaki 9 okul ile B grubundaki 11 okuldaki veriler toplanmıştır. A grubundaki okullardan değerler eğitimi uygulamasından önce ve sonra öğrenci,

öğretim kadrosu ve aileler üzerinde nitel ve nicel veriler toplanmıştır. B grubu 11 okuldan ise vaka incelemesi olarak ilave veriler sağlanmıştır (Lovat ve diğerleri, 2009: 4).

Projeden elde edilen bulgular, değerler eğitiminin çeşitli boyutlar üzerinde etkili olduğunu göstermiştir. Değerler eğitiminin öğrencilerin akademik ilgisi ve dikkati üzerindeki etkisine yönelik olarak öğretmenlerin öntest ve sontest sonucunda öğrenci davranışlarına yönelik algı ve düşünceleri, istatistiksel olarak *Öğrenci Yükümlülüğü* (akademik ilgi, kişisel çaba, öğrenciler arasındaki etkileşim, sınıf kurallarına bağlılık vb.), *Katılımcı Davranış* (diğer öğrencilere karşı anlayışlı davranmaya yönelik isteklilik, özel eğitim gerektiren veya farklı kültürlerden olanlara yönelik katılımcı tutum gibi) ve *Sorumlu Davranış* (sınıfı düzenli tutma, çöpleri kutuya atma vb.) olmak üzere üç boyutta önemli bir gelişme olduğunu göstermiştir (Lovat ve diğerleri, 2009: 6).

Araştırmada, değerler eğitiminin okul ortamı üzerinde olumlu etkileri olduğu görülmüştür. Öğretmen ve öğrenci ilişkileri bağlamında ise, öğretmen ve öğrenciler arasında güvene dayalı ilişkilerin artması, demokratik sınıf ortamının oluşması, öğrenme etkinliklerinde öğrencilere daha fazla fırsat tanınması, öğretmenlerin öğrencileri daha iyi dinlenmesi ve onların düşüncelerine karşılık vermesi, öğrencilerin öğretmenlerinin kendilerine iyi davrandığına dair algıları, öğrencilerin öğretmenlerine karşı saygılı davranmaları gibi bulgulara ulaşılmıştır (Lovat ve diğerleri, 2009: 7-9).

Öğretmen ve öğrenci mutluluğu bağlamında, öğrencilerin okula büyük bir bağlılık ve aidiyet hissettiği, öğretmenlerin güçlü bir liderlik algısı geliştirdiği, öğretmenlerin mesleki gelişimleri yoluyla bilgi ve güven elde ettiği, uygulamalarını ve rollerini yeniden düzenledikleri, öğretmen, personel ve aileler ile güvene dayalı ilişkiler geliştirdiklerine yönelik tespitler yapılmıştır (Lovat ve diğerleri, 2009: 10-11).

Veli ve aile katılımı kapsamında ise öğretmenlerin çoğunluğu, velilerin değerler eğitimi kapsamında yürütülen çalışmalarını desteklemesinin, okul ve ev arasında ortak bir hedef ve dil geliştirilmesinin kesinlikle faydalı olduğunu belirtmişlerdir. Araştırmada bazı velilerin değerlerin öğretilmesini takdir etmelerine rağmen, çoğusu okulların mevcut durumlarından memnun olduklarını belirtmişlerdir. Bu bağlamda değerler eğitiminin uygulamaya konulmasından sonra okul ve öğretmenlerle ilgili velilerin algılarında olumlu bir değişim gözlenmemiştir. Az sayıdaki bazı veli ise değerleri evde kazandırdıkları düşüncesinden hareketle okulun değerleri öğretme konusundaki girişimini ihtiyatlı karşılamışlardır. Bu veriler, değerler eğitimi konusunda velilerin aynı düzeyde destek vermediklerini göstermiştir. Velilerle ilgili bu bilgiler, gönderilen anketlerin sadece üçte birini yansıtmaktadır. Araştırmada öğretmenlerden alınan verilerde ise, değerler eğitimi konusunda velilerle işbirliğinden memnun olmakla birlikte bu sorumluluğun sadece okulla ilgili görüldüğü, velilerin yeterli ilgi ve desteği göstermedikleri durumlarda bazı düş kırıklıkları yaşadıklarını belirtmişlerdir (Lovat ve diğerleri, 2009: 11).

Çoklu kompleks çevrelerde çeşitli metodlar kullanarak belli sınırlar içinde ve bir eğitim yılından daha az bir sürede gerçekleştirilen araştırma, iyi yapılmış ve yönetilmiş değerler eğitimi girişiminin öğrencilerin akademik ilgi ve dikkati, okul ortamı, öğrenci öğretmen ilişkileri, öğrenci ve öğretmen mutluluğu ve düşük düzeyde veli ve aile katılımını olumlu bir şekilde etkileyebileceğine dair kanıtlar sağlamıştır. Araştırmanın doğasından ve zamanlamasından kaynaklanan sınırlar içinde araştırmaya yön veren temel soru olan "değerler eğitiminin öğretim ve okul karakteri, aynı zamanda öğrenci başarısı ve davranışları üzerindeki etkisi" nin empirik olarak test edilebileceği sonucuna varılmıştır (Lovat ve diğerleri, 2009: 15).

9. Eylem Okullarında Değerler Projesi (The Values in Action Schools Project)

Eylem Okullarında Değerler Projesi, Avustralya hükümetinin değerler eğitimi programının bir parçası olarak 2008'de başlatılmış, Eğitim, İstihdam ve İş İlişkileri Departmanı (DEEWR) adına Education Services Australia tarafından yürütülmüştür. Bu proje, 2005 yılında Avustralya okullarında değerler eğitimi için ulusal çerçevenin ilan edilmesini takiben Avustralya hükümeti tarafından finanse edilen daha öncesinde iki aşamalı olarak uygulanan değerler eğitimi iyi uygulama okulları çalışmasını genişletmek ve tamamlamak üzere dizayn edilmiştir (Education Services Australia, 2010: 2).

Mayıs 2005-Nisan 2006 arasında yürütülen birinci aşama ve Ekim 2006-Nisan 2008 arasında yürütülen ikinci aşama "Değerler Eğitimi İyi Uygulama Okulları Projesi"ne tüm avustralya'dan 51 grupta 309 okul dahil olmuştur. Finanse edilen bu projelerde her bir okul grubundan veriler toplanmış ve sonrasında Avustralya hükümetine raporlar sunulmuştur. Birinci aşama final raporu, grup projelerindeki etkinliklerden elde edilen etkili değerler eğitiminde iyi uygulamalar hakkında on çıkarımı tanımlamış ve ortaya koymuştur. İkinci aşama grup projeleri birinci aşama bulgularını genişletmiş ve test etmiştir. İkinci aşama final raporunda, grup projelerindeki çalışmalardan hareketle daha güvenilir ve rafine değerler eğitiminde on iyi uygulamaya yer verilmiştir (Education Services Australia, 2010: 2).

Eylem Okullarında Değerler Projesi, “Değerler Eğitimi İyi Uygulama Okulları Projesi” nin üçüncü bir yinelemesini oluşturmuştur. Üçüncü aşama, daha önce finanse edilen okul projeleri üzerine bina edilmiştir. Projenin üçüncü aşaması ile ilgili sonuçlar “Değerler Eğitiminin Etkilerini Dile Getirmek: Eylem Okullarında Değerler Projesi Final Raporu” (*Giving Voice to the Impacts of Values Education: The Final Report of the Values in Action Schools Project*) adıyla yayınlanmıştır. Final raporunda projenin öğretmenler, öğrenciler ve veliler üzerindeki etkisine yönelik değerlendirmelere yer verilmiştir. Eylem Okullarında Değerler Projesinin temel amacı, değerler eğitiminde gelişmiş bir okul politikası ve uygulamasına yönelik daha fazla kanıt dayalı bir temel oluşturmak şeklinde tanımlanmıştır (Education Services Australia, 2010: 3).

Daha öncesindeki iki projenin süreçlerine benzer şekilde 3 ile 10 okul arasında gruplar oluşturmaları, değerler eğitimi ile ilgili projeler hazırlamaları ve 54.000 dolara kadar finanse edilebilecek hibeye başvurmaları için Ekim 2008’de tüm avustralya okullarına çağrı yapılmış ve kılavuz ilkeler gönderilmiştir. Değerlendirme ve seçme sürecinden sonra 140 proje arasından 15 grup projesi kabul edilmiştir. Ardından 10 Aralık 2008’de proje yöneticileri, proje metodolojisini tanıtmak üzere Melbourne’de bilgilendirme toplantısına davet edilmiştir (Education Services Australia, 2010: 3). Toplantı sonrasında Avustralya eğitim bakanları, gelecek vizyonu içerisinde genç Avustralyalılar için arzu ettikleri hedefleri yansıtan yeni bir ulusal bildirge yayınlamışlardır. Melbourne Bildirgesi, “Hobart” ve “Adelaide” bildirgelerinde okullara yönelik belirlenen hedefleri devam ettirmiş, genç Avustralyalıların dürüstlük, empati, diğerlerine saygı gibi kişisel değerlerini ve niteliklerini geliştirmelerinin önemine vurgu yapmıştır (MCEETYA, 2008).

Aralık 2008-Kasım 2009 arasında yürütülen 15 grup projesine 86 okul dahil olmuştur. Üçüncü aşamada, değerler eğitimi iyi uygulama okulları projesinin birinci ve ikinci aşamasında yer alan bazı gruplara yer verilerek önceki çalışmalarını genişletmelerine fırsat sağlanmış, yeni dahil olanların da değerler eğitimine yönelik etkinliklerini başlatmaları amaçlanmıştır (Education Services Australia, 2010, 4). Okul gruplarından yerel ihtiyaçları karşılayacak hedefli projeler hazırlamaları, uygulamaları ve raporlamaları istenmiştir. Tüm gruplara, birinci ve ikinci aşama projeleri sonrası tanımlanan değerler eğitiminde iyi uygulama yaklaşımları tanıtılmış ve bunları kendi projelerine adapte etmeleri beklenmiştir. Eylem Okullarında Değerler Projesi grupları, özellikle birinci ve ikinci aşamadan çıkarılan on iyi uygulama prensibini dikkate almaları için teşvik edilmiştir (Education Services Australia, 2010: 5).

Eylem Okullarında Değerler Projesinden temel ve birbiriyle ilişkili beş etki tanımlanmış ve final raporunda bunlar “Değer farkındalığı (*Values Consciousness*)”, “Öğrenci Mutluluğu (*Student Wellbeing*)”, “Öğrenci Aktörlüğü (*Student Agency*)”, “Bağlantılılık (*Connectedness*)” ve “Dönüşüm (*Transformation*)” olarak açıklanmıştır (Education Services Australia, 2010: 5).

1. Değer Farkındalığı (*Values Consciousness*)

Değerlerle ilgili projelerin öğrenciler, öğretmenler ve aileler üzerindeki en önemli etkilerinden birisi, değerlerin anlamı ve değer eğitiminin öğrenme ve hayatı dönüştürmedeki gücüne dair yüksek bir farkındalık oluşturmalarıdır. Tüm gruplardan toplanan veriler, değerler ve değerler eğitimine yönelik bu yüksek farkındalığın, karşılıklı diyalog, iletişim ve kişisel hikayeler yoluyla geliştirildiğini ortaya koymuştur. (Education Services Australia, 2010, 5). Grup projeleri boyunca birçok öğretmen kendi öğretim yaklaşımları ile sınıf içi ve dışında model oldukları değerler hakkında, ayrıca öğrencilerinin değerler konusunda artan farkındalıkları ve kendi değerleri ile ilgili derin bir şekilde düşünme imkanı bulduklarını belirtmişlerdir. Değerler eğitimi projelerinin uygulamasından sonra öğretmenlerin düşünceleri bu konudaki en önemli kanıtı oluşturmuştur (Education Services Australia, 2010: 6).

Öğrencilerin değerler ve bunları uygulama konusundaki farkındalıklarının gelişmesi, değerler eğitimi grup projelerinin içerisine dahil oldukları birçok etkinlikle desteklenmiştir. Gençlik forumları, sosyal yardım programları, değerlerle ilgili zirveler ve fuarlar, sanata dayalı gösterimler ve sergiler, sanal iletişim, hikaye anlatma, literatür araştırması, asya dinlerine ve insan haklarına yönelik araştırmalar gibi sosyal meseleler üzerine gerçekleştirilen forumlar bunlar arasında zikredilebilir. Değer farkındalığının gelişmesinde, sınıfta öğretmenler ile öğrenciler arasındaki diyalog, değerler konusunda öğretmenler ile veliler ve veliler ile çocukları arasında kurulan iletişime ek olarak projeler yoluyla sağlanan birçok diyalog ve iletişim fırsatı etkili olmuştur (Education Services Australia, 2010: 6).

2. Öğrenci Mutluluğu (*Student Wellbeing*)

Değerler eğitimi projelerinin ikinci etkisi, değerler eğitiminin öğrenci mutluluğunu arttırmasıdır. Öğrenci mutluluğu, öğrencilere değerlerin doğası, kendileri ve diğerleri için ne anlam ifade ettikleri üzerinde derinlemesine düşüncelerini paylaşmalarına izin veren değer odaklı ve öğrenci merkezli pedagojilerin uygulanması yoluyla geliştirilmiştir. Değerler hakkında düşünme, onları uygulama ve hissetme, öğrencilerde özsaygı ve empati duygularını geliştirmiş ve sorumlu bireysel davranışlar ortaya koymalarını

sağlamıştır (Education Services Australia, 2010: 7).

3. Öğrenci Aktörlüğü (Student Agency)

Eylem Okullarında Değerler Projesinin öğrenciler üzerindeki bir diğer önemli etkisi, öğrenci aktörlüğünün gelişmesine yönelik olmuştur. Öğrenci aktörlüğü, bireyin bağımsız hareket etme, seçim yapma ve buna göre davranma kapasitesini ifade etmektedir. Bu kapsamda Eylem Okullarında Değerler Projesinin çıktıları, Melbourne Bildirgesinde ifade edilen beklentilerle örtüşmektedir. (Education Services Australia, 2010: 7). Bildirgede genç Avustralyalılar için belirlenen eğitim hedefleri arasında, okulların öğrencilerin aktif ve bilinçli vatandaşlar olmalarına yardımcı olmaları, öğrencilerin kendi öğrenmeleri konusunda aktif rol oynamaları, Avustralya sivil yaşamına katılım göstermeleri, kamu yararı için çalışmaları, yerel ve global anlamda sorumlu vatandaşlar olmaları yer almaktadır (MCEETYA, 2008). Projeden elde edilen bulgular, öğrencileri anlamlı toplumsal projelere dahil etmenin, öğrencilerin kendi seslerini duyurabilecekleri fırsatların, çeşitli girişimlerin ve liderliğin, ahlaki, kültürlerarası ve sosyal konulara doğrudan odaklanmanın öğrenci aktörlüğünü kolaylaştırdığını göstermektedir. Projelerde birçok öğrenci otantik sosyal projelere dahil olmuş ve onlara kendi değerlerine göre hareket etme ve kamu yararına destek verme konusunda imkan sağlanmıştır. Bu projeler; sosyal yardım programları, evlere yemek servisi, konukseverlik programları, liderlik ve danışmanlık programları, bağış toplama projeleri, yardım projeleri, iyilik projeleri, toplumsal tanıtım projeleri gibi gönüllü toplum çalışmalarına katılmalarını içermektedir. Öğretmen görüşleri de öğrencilerin gerçek yaşam deneyimlerine dahil olmalarının onların etkinliğini arttırdığını belirtmiştir (Education Services Australia, 2010: 7).

4. Bağlantılılık (Connectedness)

Eylem Okullarında Değerler Projesinin öğretmenler, öğrenciler ve aileler arasında pozitif ve kapsamlı ilişkiler oluşturma etkisi bir diğer önemli çıktıdır. Birçok grup projesinde öğretmenler, öğrenciler ve veliler arasındaki ilişkiler, öğrencilerin öğrenmeye katılımını desteklemiş ve velilerin çocuklarının öğrenme süreçlerine katılmalarını geliştirmiştir. Ayrıca öğretmenlerin öğrencilerle, meslektaşlarıyla, okul topluluğu içinde yer alan aileler ve velilerle yeni ilişkiler geliştirmelerine imkan sağlamıştır. Öğretmenler, öğrenciler ve veliler arasındaki bağlantı, değerler eğitimi kapsamında paylaşılan değerler ve bunlara yönelik uygulamalar ile karşılıklı saygı ve güven duygularının gelişmesi yoluyla sağlanmıştır (Education Services Australia, 2010: 8).

5. Dönüşüm (Transformation)

Okul grupları tarafından rapor edilen dönüşümler, mesleki uygulama, kişisel tutumlar, davranışlar, ilişkiler ve grup dinamikleri etrafında dönmektedir. Dönüşümler, öğretmenler, öğrenciler ve veliler tarafından gözlemlenmiş ve deneyimlenmiştir. Öğretmenlerin yansıtıcı düşünceleri, öğrencilerin öğrenmesinde derin bir dönüşüme işaret etmektedir. Öğretmenler, öğrencilerin karmaşık konuları daha derinlemesine anladıklarını belirtmiş, doğrudan değerler eğitimi yapıldığında öğrencilerin karmaşık kavramlarla nasıl uğraştıklarını ve bir değerle ilgili tutum ve algılarını nasıl değiştirdiklerini ortaya koymuşlardır (Education Services Australia, 2010: 9).

Eylem Okullarında Değerler Projesi final raporunda okul gruplarının değerler eğitiminde neleri başarabildiklerine dair çıktılar yanında, projelerde oluşan birçok sıkıntı, yanlış başlangıçlar ve hayal kırıklıklarına yönelik hususlara da değinilmiştir. Okul grupları, projelerinde arzu ettikleri sonuçlara kısa sürede erişme konusunda tam başarı sağlayamamış olsalar da, değerler eğitimi hakkında önemli bir öğrenme süreci gerçekleştirmişlerdir. Eylem Okullarında Değerler Projesinde tespit edilen etkiler, değerler eğitimi sistematik ve planlı bir yaklaşımın öğrencilerin okula bağlılığını arttırdığını, daha iyi öğrenme çıktıları sağladığını, öğrencilerin sosyal ve duygusal mutluluğunu güçlendirdiğini, sınıfları, ilişkileri, okul çevresini, öğretmenlerin mesleki uygulamalarını ve velilerin çocuklarının eğitim hayatına olan katılımını nasıl dönüştürdüğünü ortaya koymuştur. Eylem Okullarında Değerler Projesi, birinci ve ikinci aşama ile birlikte iyi değerler eğitiminin ne olduğu, nasıl uygulanacağı, öğrencilerde, öğretmenlerde ve tüm okul topluluğunda ne tür bir farklılık yapabileceği konusunda büyük bir katkı sağlamıştır. Proje, diğer iki aşama ile birlikte değerler eğitiminin etkisi hakkında önemli kanıtlar ortaya çıkarmıştır (Education Services Australia, 2010: 10).

Sonuç

Okulun öğrencilerin akademik gelişimi yanında onların değerler açısından iyi insanlar olmaları noktasında da önemli bir sorumluluğu bulunmaktadır. Okulların bir takım değerleri doğrudan ve açık bir şekilde öğretmesine yönelik itirazlar yapılmış olmasına rağmen dünya ölçeğinde değerler eğitimi bağlamında birçok girişim bulunmaktadır. Ahlak ve değerlerin öğretilmesi ilgili tüm paydaşların görevi olmakla birlikte günümüzde bu konudaki gelişmeler, okulların sorumluluğunu arttırmıştır.

Dünyada değerler eğitimi kapsamında farklı isimler altında uygulanan çeşitli programlar bulunmaktadır. Bu konuda Avustralya'daki değerler eğitimi çalışmaları da devlet destekli bir girişim ve uygulama olarak dikkat çekmektedir. Avustralya'da değerler eğitimi kapsamında yürütülen çalışmalar 2002 yılından itibaren ciddi bir ivme kazanmış ve okul sistemi içinde uygulamaya yönelik adımlar atılmıştır. Bu konudaki çalışmalara zemin oluşturması itibarıyla okulun değerlerin öğretimi konusundaki sorumluluğuna vurgu yapan ve okul eğitimi için ulusal hedefler üzerinde duran Adelaide Bildirgesi önemli bir katkı sunmuştur.

Avustralya'da değerler eğitimi çalışmalarının nasıl yürütülebileceğine yönelik zemin oluşturması için yapılan ilk çalışma Federal Hükümet tarafından desteklenen "Değerler Eğitimi Araştırması"dır. Bu araştırma, Avustralya'daki devlet okullarında ve özel okullarda değerler eğitimi için iyi uygulama ve yaklaşımların geliştirilmesinde ilk adım olarak önemli bir katkı sağlamış, değerlere okul misyonu içinde yer verme, yerel, ulusal ve global düzeyde öğrenci sorumluluğunu geliştirme ve temel öğrenme alanları aracılığıyla değerleri tüm okul politikalarının bir parçası olarak görme şeklinde bir dizi uygulama örnekleri önermiştir. Avustralya Hükümeti, araştırma sonrasında değerler eğitiminin Avustralya okul sisteminin temel bir bileşeni olmasını sağlamak üzere bir dizi proje için 2004 yılında 29.7 milyon dolar bütçe ayırmış, bu bütçenin sağlayacağı destekle dört yıllık bir süreci kapsayan değerler eğitimi girişimi (2004-2008) başlatılmıştır.

Değerler Eğitimi Araştırması ayrıca Avustralya'daki tüm okullara değerler eğitimi uygulamalarında rehberlik yapmak üzere taslak bir ulusal çerçeve ortaya koymuş, kapsamlı değerlendirmeler sonrasında Bakanlık Meclisi tarafından "Avustralya Okullarında Değerler Eğitimi İçin Ulusal Çerçeve" olarak kabul edilmiştir. Avustralya okullarında ileri düzeyde değerler eğitimi çalışmaları geliştirmek, Avustralya okul sistemi için ortak bir değerler seti oluşturmak, okul uygulamalarına bilgi sağlamak için bazı kılavuz ilkeler ve temel unsurları tanımlamak suretiyle geliştirilen ulusal çerçeve tüm okullara dağıtılmıştır. Ulusal çerçeve ile okulların değerler eğitimini okul eğitiminin temel bir bileşeni olarak görmeleri sağlanarak planlı ve sistematik bir şekilde bu konudaki uygulamalara yardımcı olmak amaçlanmıştır. Ulusal çerçeve değerler eğitimi ile ilgili bir temel oluşturmuş ve sonraki çalışmalara rehberlik etmiştir.

Hazırlanan ulusal çerçevede Avustralya okulları için "ilgi ve şefkat, elinden gelenin en iyisini yapmak, adil olmak, özgürlük, doğruluk ve güvenilirlik, dürüstlük, saygı, sorumluluk, anlayış, hoşgörü ve katılım olmak üzere dokuz değer belirlenmiş ve açıklanmıştır. Ayrıca değerler eğitimini uygulama süreçlerine katkı sağlaması için bazı kılavuz ilkeler önerilmiştir.

Federal Hükümetin 2004 yılında ayırdığı bütçe doğrultusunda 2004-2008 yılları arasında dört yıl ve iki aşama halinde kapsamlı "Değerler Eğitimi İyi Uygulama Okulları Projesi I. ve II. Aşama" gerçekleştirilmiştir. Her bir aşamada, seçilen okul grupları, ulusal çerçeveyi referans alarak değerler eğitimi ile ilgili yaklaşımlar geliştirmek üzere kendi yerel projelerini oluşturup uygulamaya koymuşlardır. Bu şekilde Değerler Eğitimi İyi Uygulama Okulları Projesinin her bir aşamasının ulusal çerçevenin daha geniş bir uygulama alanı bulmasına katkı yapması öngörülmüştür. İki aşama halinde uygulamaya konan bu projeler yoluyla okul gruplarına projeleri için 100.000 dolara kadar finans desteği sağlanmıştır.

Okul gruplarının değerler eğitimi ile ilgili proje deneyimlerinden ve raporlarından hareketle okulda ortak ve paylaşılan bir dil oluşturmak, öğrenci merkezli ve değer odaklı pedagojileri kullanmak, değerler eğitimini ayrı bir program olarak değil entegre bir program konusu olarak geliştirmek, değerleri açık bir şekilde öğretmek, değerlerle ilgili model olmak, değerler eğitiminde öğretmenlere mesleki gelişim için fırsatlar oluşturmak, değerler eğitiminde sürekli gelişim için veri toplama ve izleme yapmak gibi değerler eğitiminde iyi uygulamaya yönelik okullara çeşitli kılavuz ilkeler sunulmuştur.

Federal Hükümetin desteğiyle değerler eğitiminin öğrenciler ve okul atmosferi üzerindeki etkisini test etmek ve ölçmek üzere de bazı araştırmalar gerçekleştirilmiştir. "Değerler Eğitiminin Öğrenciler ve Okul Atmosferi Üzerindeki Etkisini Test Etme ve Ölçme Projesi" bağlamında yapılan araştırma, iyi yapılmış ve yönetilmiş değerler eğitimi girişimlerinin öğrencilerin akademik ilgi ve dikkati, okul ortamı, öğrenci öğretmen ilişkileri, öğrenci ve öğretmen mutluluğu ve düşük düzeyde veli ve aile katılımını olumlu bir şekilde etkileyebileceğine dair sonuçlar ortaya koymuştur.

Değerler eğitimi bağlamında yürütülen çalışmaların üçüncü ve son aşaması "Eylem Okullarında Değerler Projesi"dir. Avustralya Hükümetinin değerler eğitimi programının bir parçası olarak 2008'de başlatılan bu proje, daha önce iki aşamalı olarak uygulanan Değerler Eğitimi İyi Uygulama Okulları Projesi I-II'yi tamamlamak üzere gerçekleştirilmiştir. Değerler eğitiminin etkilerini araştırmayı amaçlayan proje sonucunda birbiriyle ilişkili beş temel etki tanımlanmış ve final raporunda bunlar "Değer farkındalığı (Values Consciousness)", "Öğrenci Mutluluğu (Student Wellbeing)", "Öğrenci Aktörlüğü (Student Agency)", "Bağlantılılık (Connectedness)" ve "Dönüşüm (Transformation)" olarak açıklanmıştır.

Avustralya'da okullarda uygulanan değerler eğitimi projelerinin genel çerçevesi dikkate alındığında öncelikle devlet destekli ve projeye dayalı bir çalışma olması dikkat çekmektedir. Bu konudaki çalışmaların araştırmaya dayalı olması, uzun süreli, planlı ve sistematik bir şekilde ele alınması, gerçekleştirilen uygulamaların etkisini ölçmeye yönelik araştırmaların yapılması diğer belirleyici özellikler olarak görülmektedir. Yürütülen projeler ve bunların sonuçları, iyi uygulanan değerler eğitimi çalışmalarının öğrenci, öğretmen, veliler, okul kültürü, akademik başarı gibi birçok bileşen üzerinde olumlu etki oluşturduğunu ortaya koymuştur.

KAYNAKÇA

- Australian Bureau of Statistics [ABS]. (2016). *Australian Demographic Statistics*, Erişim Adresi: <http://www.abs.gov.au/ausstats/abs@.nsf/mf/3101.0>
- Australian Government. (2016). Erişim Adresi: <http://www.australia.gov.au/about-government/how-government-works/federal-government>
- Curriculum Corporation (2003). *The Values Education Study Final Report*, Australia: Curriculum Corporation.
- Curriculum Corporation (2006). *Implementing the National Framework for Values Education in Australian Schools: Report of the Values Education Good Practice Schools Project – Stage I*, Australia: Curriculum Corporation.
- Curriculum Corporation (2008). *At the Heart of What We Do: Values Education at the Centre of Schooling – The Final Report of the Values Education Good Practice Schools Project – Stage 2*, Australia: Curriculum Corporation.
- Department of Education and Training [DET]. (2016). Erişim Adresi: <http://www.education.gov.au/school-education>
- Department of Education, Science and Training [DEST]. (2005). *National Framework for Values Education in Australian Schools*, Australia: Department of Education, Science and Training.
- Education Services Australia (2010). *Giving Voice to the Impacts of Values Education: The Final Report of the Values in Action Schools Project*, Australia: Education Services Australia Ltd.
- LING, Lorreine, BURMAN, Eva ve COOPER Maxine (2005). "The Australian Study", J. Stephenson, L. Ling, E. Burman ve M. Coopler (ed.), *Values in Education* (ss. 35-60) içinde. London and New York: Routledge.
- LOVAT, Terry (2006). "Values Education and 'Doing Well' in School", *Australian Council of State School Organizations (ACCSO)*. Melbourne 26 October, 2006.
- LOVAT, Terry ve TOOMEY, Ron (2009). *Values Education and Quality Teaching: The Double Helix Effect*, Sydney: Springer Science Business Media B.V.
- LOVAT, Terry, TOOMEY, Ron, DALLY, Kerry ve CLEMENT, Neville. (2009). *Project to Test and Measure the Impact of Values Education on Student Effects and School Ambience (Final Report)*, Australia: The University of Newcastle.
- Ministerial Council on Education, Employment, Training and Youth Affairs [MCEETYA]. (1999). *The Adelaide Declaration on the Goals for Schooling in the Twenty-First Century*, Erişim Adresi: <http://www.scseec.edu.au/archive/Publications/Publications-archive/The-Adelaide-Declaration.aspx>
- Ministerial Council on Education, Employment, Training and Youth Affairs [MCEETYA]. (2008). *Melbourne Declaration on Educational Goals for Young Australians*, Erişim Adresi: http://www.curriculum.edu.au/verve/_resources/National_Declaration_on_the_Educational_Goals_for_Young_Australians.pdf
- ZENGİN, Mahmut. (2015). "Herkes İçin Geçerli Uygun Değerleri Belirlemek ve Öğretmek Mümkün mü? Değer Eğitimi Yaklaşımları Bağlamında Bir Analiz", *Uluslararası İnsani Değerlerin Yeniden İnşası Sempozyumu* (19-21 Haziran 2014), Erzurum: Atatürk Üniversitesi. ss. 321-335.